

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
SAGUNA

1853

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152

SIBIU

1 și 15
noiembrie

2004

Nr. 41-44

„FERICIȚII CEI MILOSTIVI”

Ne aflăm din nou în aceste sfinte zile ale Postului Crăciunului, zile de curățire sufletească și trupească, când prin post, rugăciune și fapte bune ne pregătim să întâmpinăm venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu Întrupat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Astăzi Biserica lui Hristos ne cheamă să-l cinștim pe Sf. Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, căreia creștinătatea i-a acordat titlul de „făcător de minuni” și pe care îl pomenim în fiecare an la 6 decembrie.

Sf. Ierarh Nicolae a trăit în sec. IV după Hristos, în veacul de aur al Bisericii și prin întreaga sa activitate pusă în slujba păstoririi sale, a rămas în conștiința creștinătății ca o icoană a sfințeniei și a faptelor bune.

Sf. Ierarh Nicolae s-a făcut „tuturor toată”, fiind așa cum îl descrie troparul său, „îndreptător credinței”, prin faptul că a luat parte la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325 și a apărut dreptă credință în dumnezeirea lui Hristos pe care o tăgăduia ereticul Arie; „chip blândetelor”, prin faptele de milostenie pe care le-a făcut ca și prin zelul său pastoral, punându-și „suflul pentru oile sale” (Ioan 10, 11); „învățător înfrânării”, prin salva-

rea în chip minunat a celor trei fete sărace de la păcat, și „adevărul lucrurilor”, izbăvind pe cei condamnați la moarte pe nedrept prin descoperirea adevărului.

Pentru toate acestea Sf. Nicolae a dobândit cununa sfințeniei, câștigând „cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate”.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în viața Bisericii precum și în conștiința credincioșilor ca un exemplu de milostenie și de iubire jertfelnică față de cei aflați în necazuri și suferințe, în boli și strâmtoare.

Sf. Ierarh Nicolae ne cheamă și pe noi, cei de astăzi, să fim milostivi, să stăm într-ajutorul celor aflați în nevoi și care așteaptă ajutorul nostru ca de la niște frați preaiubiți în Hristos.

Milostenia este mijlocul sigur prin care și noi, urmând pilda Sf. Ierarh Nicolae și a altor sfinți ai Bisericii noastre, putem să venim în sprijinul semenilor noștri și să dobândim Împărăția Cerurilor.

Mântuitorul Hristos, în Predica de pe Munte, îi fericește pe cei milostivi, spunându-le celor de atunci cuvintele: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei 5, 7), iar Apostolul

neamurilor, Pavel îi îndeamnă pe creștinii vremii sale dar și pe noi „să ne aducem aminte de cei săraci” (Gal. 2, 10).

Suntem chemați să ne dovedim credința noastră dreaptă ca fiind „lucrătoare prin iubire” (Gal. 5, 6) în ajutorarea aproapelui nostru aflat în grea încercare.

Așa ne îndeamnă și dumnezeiescul apostol Iacob, zicând: „Ce folos, frații mei, dacă zice cineva că are credință iar fapte nu are? Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Încălziți-vă și vă săturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul? Așa și cu credință: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăși” (Iacob, 2, 14-17).

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață și el că milostenia, adică fapta bună, aduce pe lângă toate celelalte daruri cerești și iertarea păcatelor. „Oricare ar fi păcatele tale, zice el, dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântărește mai mult decât ele în balanța dreptului judecător”.

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

Preasfânta Fecioară Maria, Împărăteasă prealăudată, Maică Fecioară, care s-a învrednicit să nască pe Mântuitorul lumii, Maica Domnului, este prăznuită totdeauna de Biserica dreptmăritoare, în mod deosebit, cu multă și adâncă evlavie. O astfel de sărbătoare împărească este și „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, prăznuită la 21 noiembrie.

Fecioara Maria, curată la inimă, adică fără pată sufletească, a fost rodul a multor rugăciuni fierbinți pe care temătorii de Dumnezeu, Ioachim și Ana, le-au adresat Ziditorului a toate. Cu timp înainte, drept recunoștință, au promis că mult doritul rod așteptat la bătrânețe îl vor închina Domnului. Tradiția ne spune că Ioachim și Ana descindeau din neamul lui David și viețuiau în Nazaretul Galileii. Când Fecioara Maria a împlinit vârsta de trei ani, părinții ei au dus-o la templul din Ierusalim, spre a-și împlini făgăduința, de a o închina Domnului. Ea era însoțită de fecioare, cu făclii aprinse, căci — după cuvântul psalmistului — „celor drepti Domnul le strălucește ca lumina în întuneric” (Psalm 112, 4). „Tu, Doamne, binecuvințează pe cel drept și-l înconjură cu bună plăcere ta, cum l-ai înconjurat cu o pavăză” (Psalm 5, 13). Sosind la ușa bisericii, cu multă cucernicie și cu credință fericită Ana i s-a adresat preotului Zaharia, cerându-i să o primească pe această fiică nevinovată, roadă a pântecului ei, pe care a dobândit-o prin rugăciuni, cu multă frângere de inimă, cu lăcrimi amestecate. I-a cerut să o așeze în casa Domnului, că Lui i-a făgăduit-o. Dumnezeu s-a milostivit și față de ea, ridicând de deasupra sa, hula norodului.

Preotul Zaharia a ascultat cu toată atenția cuvintele acestei mame și a privit cu căldură asupra Precuratei Fecioare, minunându-se și a primit-o cu bucurie mare. La a-

ceastă Fecioară s-a referit proorocul Iezechiel, prin cuvintele: „poarta aceasta era închisă și să stea închisă, să nu se deschidă... că Domnul Dumnezeu lui Israel a trecut printr-însa” (Iezechiel 44, 1-2). Degrabă, preotul a deschis ușa bisericii, pentru că Fecioara să intre spre a locui într-însa. Cu adevărat, David și Solomon cu înțelepciune au gândit și respectiv, a ridicat locașul de închinare, învrednicindu-se a cunoaște, cu ochii gândului lor, sublima demnitate a Fecioarei. Adevărul celor proorocii s-a arătat acum și — ca urmare — trebuia să se ridice umbra. „Slava templului de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi, că în locul acesta voi sălășlui pacea — zice Domnul Savaot” (Agheu 2,9). În templul al doilea la intrat Precurata spre a pregăti lăcaș lui Iisus, Mântuitorul lumii. În locul cel ales, a intrat ceea ce aleasă a fost mai înainte de veci, spre a se hrăni cu hrană cerească, trimisă ei prin ingerul Domnului. A intrat în Sfânta Sfințelor, căci ei i se cuvenea să audă tainele cele ascunse și preaslăvite ce s-au grăit în cămările cerești, că ea va naște pe Ziditorul lumii. I s-a în-cuvântat să intre, căci ea avea să devină mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc. Prin intrarea în biserică și-a închinat întreaga sa viață lui Dumnezeu.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cântarea bisericească
în Biserica Ortodoxă Română

Muzica bisericească bizantină își întinde aria de răspândire în toate țările pravoslavnice, deci și la români. Dacă documente scrise care să conțină date privind cântarea bisericească la noi, în primul mileniu nu s-au descoperit, se știe în schimb, că pe teritoriul țării noastre creștinismul a pătruns chiar din sec. I. Și dacă creștinismul există în forme organizate începând cu sec. al IV-lea, înseamnă că exista și un cult în care se predica și se cânta în limba poporului. Începând cu sec. XIV-XV s-au păstrat și documente ce vorbesc de o adevărată tradiție muzical-bisericească la români. Ea se dezvoltă puternic în mănăstirile noastre, unde erau adevărate școli muzicale, cu dascăli iluștri: Eustatie Protopsaltul, Filotei de la Cozia (de la care ni s-a păstrat prima Psaltichie românească).

O contribuție deosebită la dezvoltarea muzicii bisericești la noi a avut-o și Anton Pann, Macarie și Ion Popescu-Pasărea.

Lupta de apărare a Bisericii primare, dusă împotriva învățăturilor greșite propagate de reprezentanții diferitelor erezii, este necesar să continue și în zilele noastre, deoarece secetele desfășoară o activitate predilectă de spori-re a membrilor lor, recrutați din rândul credincioșilor noștri ortodocși. S-a constatat că unul din principalele motive care contribuie la acest proces de trecere la neoprotestanți îl constituie lipsa participării mai active a credincioșilor ortodocși la viața cultică.

La propaganda pe care unele secte au desfășurat-o în țara noastră, mai ales după primul război mondial, Biserica Ortodoxă Română a răspuns printr-o susținută acțiune de apărare a dreptei credințe prin presă, literatură religioasă, predici și mai ales înfrumusețarea cultului prin cântarea în comun.

Pentru oprirea acestei influențe directe și indirecte a sectelor, în anul 1950 Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin grija Întâistătătorului ei de atunci — vrednicul de pomenire Patriarhul Iustinian Marina — a

luat măsurile necesare să se introducă cântarea în comun în biserică, în special la slujba Sf. Liturghii. Astfel în ședința din 5 octombrie 1950 s-a hotărât să se redea credincioșilor mirenii dreptul participării active la cântările, citirile și rugăciunile folosite în cadrul cultului divin, drept legitim, întemeiat pe o vechi și îndelungată practică creștină. Aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri sinodale a necesitat o complexă și susținută activitate din partea autorităților superioare bisericești pentru îndrumarea și orientarea slujitorilor bisericești, preoți și cântăreți, pentru asigurarea lor cu cărțile necesare învățării cântărilor monodice — omofone (la unison), cât și pentru studiul muzicii psaltice, a cântării uniformizate în învățământul teologic.

Toate acestea corespund unei necesități actuale în biserică noastră, aceea de a uniformiza și generaliza o cântare mai cunoscută și mai ușor de învățat în stil bisericesc ortodox, plăcută, corectă și frumoasă. S-a făcut în această privință un pas important pentru alegerea și popularizarea cântărilor liturgice lăsate mult timp la gustul și priceperea cântăreților bisericești, a preoților și credincioșilor. Prin generalizarea cântării omofone s-a contribuit la unificarea și armonizarea sufletească în cult a neamului nostru.

Pentru fixarea și unificarea melodiei psaltice, precum și pentru ferirea ei de schimbări și denaturări, Sf. Sinod a apelat la specialiști în domeniul muzicii psaltice, liniare și cel liturgic, care au întocmit mai multe lucrări prin care s-au pus bazele monumentalei opere de uniformizare și transcriere a muzicii psaltice pe ambele notații, suprapuse — neumatică (psaltică) și guidonică (liniară) — considerată o premieră pe plan mondial.

Până în prezent s-au tipărit și pus la îndemâna slujitorilor bisericești, a studenților de

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot DUMITRU LUCU

Biblia de la Buzău —
150 de ani de la apariție

În 1854 apărea la Buzău, cea de a III-a ediție a Bibliei, în limba română. Este vorba de fapt de primul dintre cele cinci volume, câte au apărut, la Buzău, prin purtarea de grijă a episcopului Filotei, din respectiva Biblie.

În „Procurvântarea” Bibliei suntem preveniți că datorită dimensiunilor exagerate de mari ale Bibliilor anterioare, foarte greu de utilizat tocmai datorită masivității lor, episcopul de Buzău a găsit potrivit să împartă Cartea sfântă în cinci volume. Așa se face că tipărirea Bibliei de la Buzău se va extinde pe durata a trei ani. În 1854 a apărut primul volum, care cuprindea Pentateuhul. Volumele II, III și IV au apărut în 1855 și fiecare din acestea avea următorul cuprins: volumul II — Cartea Iisus Navi (Iosua), Judecători, Rut, Împărăți 1, 2, 3, 4 și Paralipomena 1 și 2; volumul III — Ezdra, Neemia, Estir, Iov, Psaltirea, Pildele lui Solomon, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Proorocia Isaiei, Proorocia Ieremie, Plângerea Ieremie, volumul IV — Proorocia lui Ie-

zechiel, Proorocia lui Daniel, cei doisprezece profeți mici, cărțile necanonice și o carte apocrifă: Iosip Flavie (Cartea a IV-a Macabei). Volumul V a apărut în 1856 și cuprindea cărțile Noului Testament.

În fruntea primului volum se află o bogată Introducere („Procurvântare”), semnată de episcopul Filotei, în care se dau detalii în legătură cu cuprinsul revelat al Sf. Scripturi, cu caracterul ei inspirat, cu folo-sul citirii și mai ales cu datorită orânduirii vieții după normele religioase-morale cuprinse în cărțile Vechiului și Noului Testament.

Se cuvine precizat că și fiecare carte în parte este precedată de un „Cuvânt înainte”, în care este prezentat cuprinsul cărții respective și se dau detalii în legătură cu autorul și timpul scrierii.

Ca o justificare a hotărârii de a tipări Biblia, în „Procurvântare”, episcopul Filotei vine cu precizarea că această Carte a cărților a ajuns atât de rară și atât de costisitoare încât trebuia să cauți mult până să găsești un exemplar. Biblia lipsea nu numai din casele

credincioșilor, ci și din casele preoților. „Nu vede cineva la dânsii — subliniază episcopul — decât Liturghia („Liturghierul”, n.n.) și Molitfelnicul, iar Sfânta Scriptură, coroana cărților, niciodată n-a împodobit stearpa lor bibliotecă”.

Îngrijorat de această stare de lucruri, ierarhul buzovian continuă să explice cum că: „văzându-se dar de către noi lipsa cea mare de asemenea carte atât de interesată (necesară, n.n.), pentru creștini și privind cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

1. Corect ar fi să spunem că este cea de a IV-a ediție, deoarece, după edițiile de la București (1688) și Blaj (1795), a mai apărut o ediție, în limba română, la Petersburg (1819), tipărită de către o societate bibliică rusească. În prefața Bibliei de la Buzău se menționează — cum că aceasta ar fi a treia ediție probabil dintre cele care au apărut pe pământ românesc.

2. Am reproduș denumirea cărților exact după Biblia de la Buzău.

Publicistul Nicolae Cristea — 170 de ani de la naștere

A încerca să definești configurația frământatului secol al XIX-lea transilvănean fără să fixezi contribuția publicisticii românești la împlinirea unor deziderate naționale fundamentale rămâne o întreprindere hazardată.

Ca oricare oraș european cu prestigiu cultural, Sibiu a simțit de timpuriu nevoia de a-și făuri acele instrumente de circulație modernă a informațiilor care aparțin presei. Aici s-au făcut încă la finele sec. al XVIII-lea repetate proiecte de înființare a unor publicații în limba română. După cum dovedesc documentele epocii o societate de intelectuali români transilvăneni intenționa să scoată în 1789 „*Walachische Zeitung für den Landmann*”, se pare la sugestia medicului Ioan Molnar-Piurariu. Acesta nerenunțând la proiect în urma primului eșec va reveni cu o cerere către Cancelaria Transilvană la 1 dec. 1793 pentru concesionarea unui ziar românesc, cerere repetată și în anul 1794. Desigur că tatonările începutului au fost și aici, ca pretutindeni, dificile. Între timp ia ființă la Sibiu, *Societatea filosofească a neamului românesc în Mare Principatul Ardealului*, în a cărei înștiințare publicată în 1795 apărea între obiective înființarea unei gazete care urma să se intituleze „*Vestiri filosoficești și morali-cești*”. Aceasta era destinată nu numai cititorilor din Transilvania, ci și celor de peste Carpați, dovedind cât de veche era aspirația legitimă de unire a românilor printr-o lucrare culturală menită să preceadă pe cea politică. Semnificativ se dovedea faptul că

din acea societate făceau parte Gheorghe Sincai, Samuil Micu, Petre Maior, Radu Tempea, Sava Popovici, Ioan Piurariu-Molnar, Naum Râmnicănuș, adică cei mai înflăcărați ilumiști transilvăneni. În același răstimp la Iași prinde viață ideea scoaterii unei publicații românești, care în 1790 se va înființa prin apariția aceluia „*Courrier de Moldavie*”, având informații cu caracter militar.

La Sibiu abia după mai bine de o jumătate de secol visul ilumiștilor se va concretiza prin apariția în 1853 a „*Telegrafului Român*”, într-un moment când „*Gazeta de Transilvania*” a lui Gh. Barițiu la Brașov și „*Foaie pentru minte, inimă și literatură*” își pierdeau renumele dobândit în deceniul precedent.

Inițiativele mitropolitului Andrei Șaguna în Transilvania celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea au regenerat viața românilor ardeleni în plan social-politic și cultural. Întorcând privirea spre acea perioadă strălucită și spre personalitatea incomparabilă a lui Șaguna, ctitor al instituțiilor de învățământ în limba română, I. Slavici remarcă epistolar un mare adevăr:

„... Deși astăzi e mai multă cultură la poporul român decât acum zece ani, nu putem să ne prezentăm cu autoritatea pe care o aveam, când se afla un om ca Șaguna în mijlocul nostru. Nu e o frază deșăartă, când zic

(Continuare în pag. a 7-a)

Conf. univ. Dr. ANCA SÎRGHIE

„Fericiți cei milostivi”

(Urmare din pag. 1)

La dreapta judecată vom fi nevoiți să dăm „răspuns bun” și la întrebarea cum am ajutat pe cei săraci și bolnavi, pe cei întemnițați și pe cei străini (Matei 25, 34—46) și în funcție de aceasta vom dobândi sau vom pierde Împărăția Cerurilor.

Ne îndreptăm, la fel ca și în anii precedenți, și acum cu acest Apel de suflet, către toți binecredincioșii creștini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Sibiului, în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul viitor 2005.

Avem speranța că și în acest an, la fel ca și în cei precedenți, Dumneavoastră veți răspunde cu generozitate acestui Apel, dovedind astfel că ați înțeles pe deplin mesajul Evanghelic pe care ni-l adresează tuturor Mântuitorul Hristos, acela de a fi milostivi.

În anul acesta, din fondul existent anterior am ajutat financiar sute de familii și persoane nevoiaș, săraci, persoane handicaptate, oameni bolnavi, șomeri, case de copii, precum și studenți și elevi proveniți din familiile cu mulți copii.

Cu prilejul marilor praznice: al Nașterii Domnului și al Sf. Paști, Centrul nostru Eparhial a distribuit ajutoare financiare în sume considerabile tuturor celor care au cerut ajutor de la Sf. Biserică. Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la slujirea oamenilor și la o susținută activitate filantropică și misionară, obolul Dvs. dat cu jertfelnicie și cu credință se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească misiunea ei filantropică.

Rugăm pe Părintele Lumii de la care se pogoa-

ra „toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit” (Iacob 1, 17) să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele dragostei creștine și să Vă hărăzească tuturor: sănătate pace, belșug, mântuire.

Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și în numele celor care au fost ajutați sau vor fi ajutați în viitor de către Centrul nostru Eparhial din obolul Dvs. și cu siguranță că ei la rândul lor se vor ruga pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de belșug în viață, de petrecere cu binecuvântare a Sf. Post al Crăciunului. Fie ca Dumnezeu „Cel milostiv și iubitor de oameni” să Vă dăruiască sănătate și spor duhovnicesc iar mila și bunăvoința Lui să fie de-a pururi cu noi. AMIN

Comunicat de presă

În zilele de 2-3 noiembrie 2004, la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfășurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Pe ordinea de zi s-au aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viața monahală și misiunea socială a Bisericii, viața liturgică din parohii, învățământul teologic și religios, diferite aspecte din activitatea comunităților ortodoxe românești de peste hotare, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod și ale altor teologi ortodocși români la întruniri internaționale ortodoxe și ecumenice etc.

Dintre hotărârile adoptate menționăm:

— în legătură cu Dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-catolică), Sfântul Sinod — luând act de faptul că încă nu s-a primit un răspuns clar la solicitarea adresată părții Greco-Catolice de a alege între dialog și apelarea justiției — a aprobat propunerea de a se aștepta răspunsul care va decide calea care va fi urmată pentru rezolvarea neînțelegerilor privind unele locașuri de cult;

— Sfântul Sinod a hotărât să solicite forurilor legiuitoare reluarea procesului legisla-

tiv în vederea aprobării proiectului *Legii Cultelor* cât mai urgent posibil.

— aprobarea Protocolului privind colaborarea în domeniul protejării Patrimoniului Național Bisericesc — *pictură bisericească*, încheiat între Patriarhia Română și Ministerul Culturii și Cultelor — Comisia Națională a Monumentelor Istorice.

— înființarea unui Seminar Teologic Liceal în municipiul Drobeta-Turnu Severin începând cu anul de învățământ 2005/2006.

— editarea unui liturghier în limbajul mimico-gestual și a lucrării *Simbolica semnelor* necesare în opera de asistență religioasă a persoanelor cu deficiență hipocuzică.

— a luat act de promulgarea și publicarea în Monitorul Oficial a *Legii pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului în Parcul Carol din București*.

În perspectiva alegerilor generale din România, Sfântul Sinod îndeamnă pe toți slujitorii Sfintelor Altare și pe toți credincioșii Bisericii Ortodoxe Române să participe la vot în duhul credinței și al iubirii de Biserică și Neam, cu responsabilitate creștină și civică, votând pentru înființarea binelui comun și a viitorului României.

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

SESIUNI COMEMORATIVE

Există în evoluția istorică a fiecărui popor momente de popas, când cifrele în jocul lor neîntrerupt se rotunjesc. Atunci aceia care își întorc gândul încărcat de evlavie spre trecut împlinesc acele aniversări ale personalităților comemorate prin evocarea vieții și sublinierea meritelor pe care înaintașii lor le-au dovedit. Recent s-au împlinit 170 de ani de la nașterea lui Nicolae Cristea, o remarcabilă personalitate a Bisericii ortodoxe din Ardeal, care a activat ca dascăl la Institutul teologic din Sibiu și apoi ca asesor consistorial sub 3 arhieri: mitropolitul Andrei Șaguna, Miron Romanul și Ioan Mețianu. Dintre aceștia Șaguna a jucat un rol decisiv în ridicarea profesională și desăvârșirea spirituală a tânărului fiu de țărani ocneri; tânăr pe care mitropolitul, din proprii bani, l-a susținut financiar, ca să-și continue studiile în Drept și Teologie la Leipzig, în Germania. Revenit la Sibiu, el a primit responsabilitatea conducerii ziarului „*Telegraful român*” pe care l-a rentabilizat economic și l-a îmbogățit tematic, orientându-l spre problemele ardente ale întregului neam românesc. În anul 1867 inițiativă sa de a înființa *Reuniunea sodalilor (meseriașilor) români* îl recomandă ca un om de acțiune socială generoasă și eficientă, pe care el a înțeles să o desfășoare ca președinte timp de 30 de ani. În 1884 „Cristea se număra printre ctitorii ziarului „*Tribuna*”, iar pe lângă activitatea sa de

ziarist, notabilă este și aceea de om politic, semnat în cele din urmă al *Memorandumului*, drept care va fi întemnițat la Vaș. În răstimpul detenției, el scrie cel mai important studiu social-politic al său, intitulat *La țintă*, iar după revenirea din închisoare avea să-și completeze un jurnal dens în consemnări, care prind în acolada lor temporală ultimii 7 ani de viață, poate cei mai triști, datorită dramei unei lăuntrice sfârșiri, produse de neînțelegerea triplă manifestată în mediul familial, în cel profesional și în viața social-politică. Nicolae Cristea a murit în 1902, lăsând în urmă imaginea cărutarului cu o deschidere enciclopedică, a poliglotului temeinic, a ziaristului din familia spirituală a lui Mureșanu, Barițiu, Eminescu și Slavici, care și-au pus condeiul în slujba neamului, fără să abdice de la principiul onestității exemplare.

Zilele trecute la Sibiu s-a desfășurat o salbă de manifestări comemorative, inițiate de conf. univ. dr. Anca Sârghie, ca urmasă a celui sărbătorit și susținute de Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, Facultatea de Litere și Arte, Facultatea de Istorie și Patrimoniu „Nicolae Lupu” și Facultatea de Jurnalistică din localitate. În 2 noiembrie a.c. la Capela Mitropolitană s-a slujit parastasul de

(Continuare în pag. a 6-a)

PARTICIPANT

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

Gânduri alese a exprimat preotul Zaharia și la adresa perechii blagosovite, Ioachim și Ana, care s-a învrednicit a fi părinții preasfintei prunce, care este „acoperământul goliciunii strămoșilor, oglinda proorocilor și izbăvirea lumii”.¹ Este firesc să ne întrebăm: câți dintre părinți — oricâți copii ar avea — ar consimți să-l închine pe unul dintre ei lui Dumnezeu, pentru toate zilele vieții lui?

„Astăzi, în biserică lui Dumnezeu, luminat Fecioara se arată și pe Hristos tuturor mai înainte vestește” (troparul sărbătorii). „Astăzi, în biserică se aduce Fecioara cea cu totul fără prihană, întru sălășluirea Împăratului a toate, Dumnezeu. Astăzi sfințenia cea prea curată, ca o pruncă de trei ani se aduce în Sfânta Sfintelor” (la Hvalite). „Îngerii văzând intrarea celei prea curate s-au mirat, cum Fecioara a intrat în Sfânta Sfintelor. Cu adevărat mai presus decât toți ești Fecioară curată; deci ca de un sicriu înșuflețit al lui Dumnezeu, nicidecum să nu se atingă mâna necredincioșilor” (Irmosul sărbătorii). „Stăpână, dumnezeiască mireasă, venit-ai în biserică Domnului, să te hrănești ca o sfințită, în Sfânta Sfintelor. Atunci Gavriil trimis a fost la tine, la cea cu totul fără prihană, aducându-ți ție hrană. Toate cetele cerești s-au minunat, văzând pe Duhul Sfânt întru tine sălășluindu-se” — zice cântarea bisericească.

Ap. Pavel arată, că la cortul descoperirii vechiului legământ, mai întâi era Sfânta, în care intrau preoții, pentru săvârșirea slujbelor dumnezeiești. Despărțită de Sfânta printr-o perdea, era Sfânta Sfintelor, unde era tămăietorul de aur și sicriul legii, în care era: naștrapa (= cană) de aur cu mana, toiașul lui Aaron, ce odrăslise și cele două table ale legii, date de Dumnezeu lui Moise, pe muntele Sinai. În Sfânta Sfintelor intra numai arhierul, odată în an și nu fără sânge, pentru sine însuși și pentru păcatele poporului. Cortul dintâi mai stă în picioare și este icoană pentru timpul de față (Evrei 9, 1-9). Arhierul a așezat-o pe Preacurata Fecioară în Sfânta Sfintelor și aici a rămas ea timp de 12 ani. A petrecut acest timp în curăție și sfințenie, prin rugăciune și post, lucrând și citind Scripturile. A ajuns să cunoască profețiile despre venirea pe pământ a lui Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Tradiția consemnată în Protoevanghelia lui Iacob — apocrief vechi — arată că Fecioara Maria s-a înțeleșit cu lucruri de mână, pentru trebuințele templului, probabil sub îndrumarea femeilor ce se închinaseră serviciului la templu.²

În răstimpul de 12 ani, cât a viețuit Fecioara Maria în biserică, părinții ei în vârstă fiind, chemați au fost de Dumnezeu la sine și astfel Preacurata a rămas orfană. La vârsta ei de 15 ani, discutându-se asupra căsătoriei, a apărut protestul categoric al Fecioarei, care știa despre sine că este închinată lui Dumnezeu pentru întreaga viață. Recugându-se la un procedeu adecvat, s-au înțeles a o logodi cu teslarul Iosif din Nazaret. Iosif era mai în etate, drept și temător de Dumnezeu și era rudenie apropiată a Fecioarei

Maria. I s-a oferit astfel Preasfintei un ocrotitor, care să o ajute. În fața oamenilor, Iosif îi era ca un logodnic, iar în fața Părintelui ceresc, ca un tată ocrotitor.³

Viețuirea în sfințenie, timp de 12 ani în biserică, a Fecioarei Maria, a fost o pregătire pentru curățirea de păcatul strămoșesc, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei și umbrirea puterii Celui Preaînalt. Prin buna-vestire, arhanghelul Gavriil i-a glășuit Fecioarei: „Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 35). În această privință, învățătura de credință ortodoxă diferă de a rom.-catolicilor care — în mod neîntemeiat — au promulgat în 1854, dogma „Immaculata conceptio Mariee Virginis”, adică zămislirea (și nașterea) Fecioarei Maria fără păcat(-ul strămoșesc).⁴

Multe locașuri de închinare din țara noastră au hramul „Întrării în Biserică a Maicii Domnului”. Exemplu deosebit este biserica mănăstirii Snagov, al cărei prim ctitor a fost Mircea cel Bătrân, în sec. al XIV-lea. Alți ctitori ai ei au fost Vlad Tepeș, în sec. al XV-lea și evlaviosul domn Neagoe Basarab, care — între 1517-1521 — a zidit biserica actuală, arhitectonic, cu influențe athonite. Aici a funcționat tipografia înființată de Sf. Antim Ivireanul, după ce a fost reparată mănăstirea, de Sf. domn Brâncoveanu Constantin.⁵

O icoană frumoasă, provenind de la biserica de lemn din Văleni, lucrată de un meșter maramureșan, datând din anul 1779 și păstrată la Muzeul din Sighetul Marmăției, înfățișează „Prezentarea la templu a Fecioarei Maria”. În registrul de jos sunt înfățișați părinții Fecioarei, fețele lor exprimate stare de liniște și mulțumire sufletească. În deschiderea ușii templului, este înfățișat arhierul, care cu bunăvoință întinde brațele, spre a prinde mănutele Fecioarei și spre a o conduce în sfântul locaș. În registrul de sus, Fecioara, în Sfânta Sfintelor, îl întâmpină pe arhanghelul Gavriil, care pe norii cerului venind, îi aduce în potir hrană cerească.⁶

La acest praznic, credincioșii sunt chemați ca împreună, cu un glas să laude pe Preasfânta Fecioară Maria, prunca cea aleasă a lui Dumnezeu și să cinstească intrarea ei în Biserica Domnului, zicându-i: Lauda cea îngerească, bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine!

- 1 Antim Ivireanul, Didahii, București, 1983, p. 39—40.
- 2 Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, București, 1925, p. 200-201.
- 3 Chira Iustinian, Viața Preacuratei Fecioare Maria, Cluj, 1948, p. 10.
- 4 Popovici E., op. cit., cartea a II-a, 1928, p. 163.
- 5 Vlasie M., Drumuri spre mănăstiri, Bacău, 1997, p. 16, 178, 202.
- 6 Porumb M., Icoane din Maramureș, Cluj-Napoca, 1975, p. 12 și 46, planșa 50.

Prin harul lui Dumnezeu, vrednici de cinstire și recunoștință

Prea Sfințitul Gherasim, episcopul Râmnicului — la venerabila vârstă de 90 de ani

Cu binecuvântarea lui Dumnezeu, părintele nostru Gherasim, episcopul Râmnicului, împlinește în acest an venerabila vârstă de 90 de ani.

O vârstă pe care mulți dintre noi nici nu ne-o închipuim că am putea-o ajunge și la care, din păcate, puțini ajung.

90 de ani sunt cu siguranță un dar și o binecuvântare pe care Dumnezeu o face oamenilor aleși și bineplăcuți Lui. Și iată că, la această culme a vieții, depășind cu mult vârsta psalmistului, a ajuns și episcopul Gherasim al Râmnicului. L-am cunoscut pe vlădica Gherasim mai întâi ca vicar arhieru la Episcopia Râmnicului și Argeșului când, an de an mergeam ca seminarist și apoi ca student teolog, împreună cu credincioșii din Tâlmăciu la hramul Mănăstirii Turnu din jud. Vâlcea, 6 august (Schimbarea la Față). De fiecare dată, vlădica cel tânăr, cum i se spunea, venea la hram, slujea, predica și făcea de fiecare dată hirotonii.

Tânăr fiind m-am impresionat felul său de a sluji și mai ales felul său unic de a se apropia de oamenii de rând. Era ceva natural, neprefăcut, neregizat, cu o ușurință și o delicatețe sufletească știa să-și apropie oamenii.

L-am cunoscut apoi mai bine după ce am ajuns și eu arhieru la Sibiu și, mi-am dat seama că rămăsese același om de omenie, cu dragoste față de preoți și față de păstoriții săi.

Prea Sfinția Sa a fost întâi de toate un om al acțiunii, un om al lucrului bine făcut și la timpul său. A cutreierat ca vicar și apoi ca episcop titular toate parohiile și cătunele celor trei județe care compuneau atunci eparhia. A slujit mereu, simplu, fără pompă, apropiat de cler și de credincioși, făcându-se „tuturor toate”, după cuvântul apostolului, ca pe tot să-i câștige pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa. Apoi, în al doilea rând, vlădica Gherasim a fost și este încă un bun gospodar.

A purtat de grijă, cu multă tragere de inimă, de bunul mers al vieții gospodărești

din Eparhie. Făcând din noapte zi, neobosit și neostoit a alergat de la un capăt la altul al eparhiei supraveghind zecile de șantiere de restaurare, începând de la Centrul Eparhial, și continuând apoi cu mănăstirile, schiturile și parohiile cărora prin zelul și tenacitatea sa le-a dat o nouă înfățișare. Cine vizitează astăzi Episcopia Râmnicului, rămâne plăcut surprins de lucrările ce s-au întreprins aici, multe chiar înainte de Revoluție, când cu mari greutăți a reușit să restaureze toate monumentele istorice — și care nu erau puține — în eparhia sa. Să adăugăm la acestea și lucrările din ultimii ani de la Centrul eparhial, de la Mănăstirile Horezu, Bistrița, Dintr-un lemn, Cozia, Turnu, precum și zecile de noi biserici construite recent și vom avea un tablou integral al activității neobosite al vlădicului de la Râmnic.

Ca un corolar al celor spuse mai sus, episcopul Gherasim este și un om al slovelor scrise, rodul cercetărilor sale cărturărești fiind cele peste zece cărți scrise și publicate de Prea Sfinția Sa și prin care a scos din colbul istoriei și al uitării mari personalități ale istoriei noastre ecleziastice și naționale.

Iată pe scurt câteva din reperele vieții vlădiciei Gherasim, care prin tot ceea ce a făcut și face pentru viața bisericească din această parte binecuvântată a țării și-a înscris deja numele între marii vlădici cărturari care au ilustrat de-a lungul vremii cu cinstite și sfinte scaune episcopale de la Râmnicu-Vâlcea.

Acum la ceas aniversar, rugăm pe Marele Arhieru Iisus Hristos să-i hărăzească episcopului Gherasim, ani cu pace și liniște, cu binecuvântate roade în ogrorul sfintei noastre Biserici spre folosul clerului și a credincioșilor din de Dumnezeu păzita Episcopia a Râmnicului.

Întru mulți și fericiți ani!

† VISARION RAȘINĂREANU

Episcop-vicar
Sibiu

Prea Sfințitul Eftimie al Romanului — nonagenar

Oricare aniversare, fără putință de tăgadă, este un moment de bucurie și de înălțare sufletească. Când ea se întâmplă în viața Bisericii, fiind vorba de un slujitor al ei, bucuria este cu atât mai mare. În cazul de față, înfăptuitorul Eparhiei Romanului împlinește frumoasa vârstă de 90 de ani.

O vârstă cu mult peste graiul psalmistului, o vârstă pe care puțini dintre oameni nădăduiesc să o apuce.

Și totuși vlădica Eftimie de la Roman a ajuns să o împlinească, cu sănătate și în deplină activitate.

O viață de om închinată lui Hristos și Bisericii Sale este viața ierarhului sărbătorit acum. Intrat de tânăr în ascultarea vieții monahale, docil, smerit și evlavios, a reușit să urce pe cea mai înaltă treaptă a slujirii, aceea a arhieriei, slujire pe care a desfășurat-o vreme de peste treizeci de ani. Neobosit la birou, la altar sau pe șantierele Eparhiei, vlădica Eftimie a lăsat o dâră de

lumină în istoria vieții bisericești din părțile Romanului.

Eftimie „cel bun”, cum i se spune, P. S. Sa a fost întâi de toate un ierarh cu suflet mare, care a înțeles preoțimea cu toate bucuriile și mai ales cu toate necazurile ei. A înțeles-o și a căutat să o ajute. Nimeni nu s-a întors de la ușa biroului său nemângăiat sau cu situația nerezolvată atât pe cât se putea.

Am auzit numai cuvinte bune despre vlădica Eftimie și în întâlnirile de la sinod i-am putut descoperi și alte valențe ale sufletului.

Îi urăm din inimă multă sănătate, multă putere de muncă și rugăm pe Dumnezeu să-i binecuvânteze împlinirea celor 90 de ani cu pace și cu bucurie.

Întru mulți și fericiți ani!

† VISARION RAȘINĂREANU

Episcop vicar
Sibiu

A. Pann și Brașovul — 150 de ani de la moartea sa (1779—1854)

Trubadur al tuturor meleagurilor românești, încărcate de o străveche și bogată viață spirituală, „finul Peștelei”, cel „isteț ca un proverb” — cum îl clasa Eminescu — se înscrie biografic în rândul cărturarilor care au întreținut flacăra de lumină la școala și biserica de îndepărtată existență în Șcheii Brașovului, atât prin popasurile sale, cât și prin zestrea de carte musical-bisericească oferită de marele cărturar și păstrată încă aici, unde o sală de clasă din muzeul școlii îi statuează încă memoria.

Alături de Râmnicu Vâlcea și București, Brașovul, în speță Șcheii Brașovului, deține statutul de oraș gazduitor al marelui cărturar.

Primul popas brașovean are loc în condițiile revoluției lui Tudor Vladimirescu, când cca. 8000 de munteni găsesc popas în Șcheii Brașovului, între care și mitropolitul muntenesc Dositei (decedat la Brașov în 1826 și înmormântat la Biserica Sf. Treime - Barițiu) și prințul Grigore Brâncoveanu (care își înmormântă părinții în cimitirul Bisericii Sf. Treime din Cetatea Brașovului), dar și Anton Pann, care mărturisește că a venit aici „cu sufletul plin de dor și inima de mohor”. Încă puțin cunoscut, pentru că nu-și publicase încă nici o carte, avea să fie găzduit de poetul iluminist Ioan Barac „dascăl mare” la școala bisericii din Șchei „carele învăța gramatică pe prunci și pe lângă aceste și alte trebuincioase științe frumoase”, traducător din Shakespear, Gesner, Schieman, Kotzebue ș.a., autor al mult popularizatei „Istorii despre Arghir cel frumos și Elena cea frumoasă”, dar și traducător al Halimei (1001 de nopți). În această casă în care poposea Anton Pann, astăzi se află arhiva și biblioteca istorică a Muzeului Bisericii Sf. Nicolae. „Aici a învățat a compune versuri mai potrivite” de la Ioan Barac, ține să precizeze mai târziu protopopul Iosif Barac, fiul poetului iluminist. Prima sa poezie, „Ah noroc norocel”, o dedică Mișei Barac, micuței fetițe a poetului găzduitor. Se pare că rămânerea sa la Brașov a fost de scurtă durată, căci în 1822 îl aflăm din nou la școala de pe Podul Mogoșoaii din București, ceea ce presupune că, odată cu revenirea în Muntenia a boierilor refugiați, s-a întors și A. Pann.

Al doilea popas are loc după șapte ani, în 1828, popas confirmat chiar de Anton Pann, care mărturisește în predoslovie „Cărții de cântări...” că „Doamne miluiește s-a reformat aflându-mă la Brașov în 1828”, iar pe fila de vorzaț al unui Minei „Acest Minei al lui I. Iuniu este al sfintei Biserici din Bolgarsechiu (n.n. - Șchei) și pentru ca să știe am scris eu și am iscalit Antonie Pantileon. Brașov în 10 februar 828”, însemnare completată de discipolul său, George Ucenescu, care precizează că „Acest mare cântăreț (A. Pann) au trecut la viața c-a mai bună în 5 noiembrie 1854 la București, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce știe a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann”.

Faptul că actul de apartenență al cărții este consemnat chiar de Anton Pann, poate convinge că s-a ocupat și de organizarea bogatului fond de carte veche existent aici și aceasta în condițiile în care se ocupa și de școală, așa cum dovedește G. Ucenescu.

Ambele popasuri sunt consemnate de altfel și de George Ucenescu, care preciza că „Pann,

dascălul meu a fost psalt în 1821 și 1828 la Sfântu Nicolae” (din Șchei).

Dacă despre primele două popasuri deținem doar aceste sumare mărturii documentare, în schimb ultimul popas este bine confirmat de numeroase documente aflate în Arhiva istorică din Șchei și concentrate în fondul documentar „Anton Pann - George Ucenescu”.

„Tocmai în anul 1850, în luna februarie, aștepta onorata reprezentanție să sosească d. Anton Pann cu doi cântăreți la Brașov...” — scria într-un memoriu autobiografic George Ucenescu, descriind episodul venirii și călduroasa primire făcută de slujitorii bisericii șcheiene, în frunte cu protopopii Iosif Barac și Ion Popazu. Acum este cunoscut Anton Pann în Șchei și de Titu Maiorescu, pe atunci elev al școlii conduse de Iosif Barac, fiind găzduit de unchiul său, protopopul Popazu. Însoțit de discipolii săi, Mihalache Popescu și Dincă Trandafir, pe care-i angajează ca dascăli cântăreți la biserica și școala bisericii din Șchei. După un an, la 25 martie 1851 aflăm pe George Ionescu, absolvent al școlii de muzică ecleziastică din București, instalat de Anton Pann cântăreț „în dreaptă, la biserica cea mare din Șchei”, dar acesta nu rămâne mult, pentru că după un an îl găsim slujind în aceeași calitate la Biserica din Brașovul Vechi. Tot cu acest prilej, Anton Pann „chibzuind la folosul națiunii române din Ardeal” recrutează din Șchei pe Dumitru Lupan, Ion Petrișor și pe George Ucenescu, promițând să-i formeze ca buni cântăreți bisericești la școala sa din București „ca să poată fi vrednici a ținea locul unui profesor perfect, ca să predea științele sale altor tineri și să scoată cântăreți buni din sânul patriei fără să aveți trebuință a vă ruga de toți proștii și rău nărușii de prin alte părți” — după cum mărturisea Pann într-o scrisoare adresată slujitorilor bisericii din Șchei în anul 1852.

În urma acestei vizite, doar George Ucenescu se obligă a urma cursurile muzicale timp de doi ani și pentru aceasta încheie un protocol cu reprezentanța Bisericii, având ca chează tocmai pe socru său, Vasile Neguț. La puțin timp, în 25 iulie 1851 A. Pann informează Reprezentanța bisericii din Șchei că G. Ucenescu a fost examinat deja pentru 9 materii de studio (Bazul theoretic și practice al muzicii bisericești, parte întâi și a doua, Anastasimatarul perfective pentru glasurile 1-4, opt Doxologii octave panegirice după Dionisie Fotino, alte opt Doxologii din

(Continuare în pag. 4-a)

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

1 Vasile Oltean „Acte, documente și scrisori din Șcheii Brașovului”, Editura Minerva, București, 1981, p. 221 — doc. 1786/26 oct. 1850 — un contract prin care Anton Pann „tocmește” drept cântăreț pentru „horul drept” (strana dreaptă) pe Mihalache Popescu, în curs de un an cu salariul de 750 va ută vieneză, redând toate obligațiile, între care și „să învețe și șase sau opt copii Sistemă Muzicii Ecleziastice după metoda cel tipărit de d. Anton Pann”.

2 Idem, p. 224, doc. 1809/25 martie 1851.

3 Idem, p. 222-223, doc. 1801/1851 ianuarie 14/26.

4 Idem, p. 223, doc. 1801/11 februarie 1851.

Întru pomenirea profesorului Nicolae Stoicescu

Am avut bucuria de a-l cunoaște pe profesorul Nicolae Stoicescu încă înainte de schimbările din 1989. Era un intelectual de marcă, cu respect profund față de valorile culturii și ale credinței, așa încât, după revoluție, a fost găsit ca cel mai potrivit să i se încredințeze funcția de ministru al Cultelor, în guvernul ce s-a constituit atunci. Urma să organizeze și să conducă un domeniu care înainte s-a aflat în preocuparea totalitarismului ateu numai pentru supraveghere și restrângere a drepturilor și libertății. Acum era nevoie de o altă viziune, pe care puțini intelectuali români o puteau avea.

Nicolae Stoicescu era o mulțime de lucruri potrivite. Desigur că Dumnezeu l-a trimis și l-a rânduit spre a fi de folos Bisericii Sale și poporului drept credincios, trecut prin focul purificator al perioadei comuniste.

S-a dovedit la înălțimea așteptărilor legate de persoana sa. Mai ales preoțimea a înțeles că avea un înțelept și apropiat sprijinitor, mijlocitor în toate cele bune în fața autorităților statului.

Multe proiecte de bună așezare a rânduielilor bisericești s-au inițiat și concretizat în timpul cât el a îndeplinit importanta funcție ministerială. Prioritară și extrem de presantă era problema construirii de lăcașuri sfinte. Lui Nicolae Stoicescu i se datorează primele acte de sprijin și încurajare în această privință.

Nu pot fi ignorate proiectele de implicare pe linia slujirii sociale a Bisericii. Și aici, slujitorii altarelor și Sfântul Sinod, în ansamblu, au găsit înțelegere și stimulare responsabilă.

Nicolae Stoicescu era și garantul, apărătorul demnității Cultelor religioase. Cu autoritatea sa morală a încurajat ecumenismul și a favorizat pacea socială și dezvoltarea unor relații umane bazate pe dreptate și adevăr.

Ulterior a fost numit ambasador la Atena — Grecia. Nici că se putea un loc mai prielnic pentru un om al credinței și evlaviei ortodoxe, cum a fost Nicolae Stoicescu. De asemenea, pentru guvern era o șansă să trimită într-o țară ortodoxă reprezentant al său cu credibilitate și autoritate morală și politică cum altul mai potrivit nu se găsea.

L-am vizitat la ambasadă de mai multe ori. Merita încredere și era gata de a-și oferi sprijinul tuturor cetățenilor din țara pe care o respecta.

Eu nu pot să îi fiu decât recunoscător pentru toate

cele câte a făcut, în țară și în străinătate într-un timp care era foarte important pentru ieșirea noastră în lume.

A fost un ministru de vocație și un diplomat strălucit, care a adus țării numai foloase într-un timp în care era nevoie mai ales de aceasta, adică de reabilitarea poziției noastre în scena internațională.

Din nefericire, o boală necruțătoare l-a răpus. Și-a făcut însă datoria pe deplin. A luptat „lupta cea bună”, pentru care i se va da bună răsplătă.

Fie ca amintirea lui să dăinuiească în istoria poporului român, pe care l-a iubit mult și pentru care a scris nenumărate cărți. Era și un bun istoric, și nu un istoric oarecare, ci unul care a scris o istorie adevărată, fundamentată pe valori naționale.

Personal, nu voi putea viața niciodată contribuția sa mare la zidirea Mănăstirii Sâmbăta, pe care a sprijinit-o din tot sufletul și cu toate puterile sale și încă multe ar mai fi de spus, despre cel cu care am avut norocul să fim contemporani, dar se vor spune desigur la acest simpozion, pe care îl merită din plin.

Profesorul Nicolae Stoicescu să ne fie tuturor un model de credință, muncă, corectitudine și exigență.

Fie ca Dumnezeu să-i dea odihnă veșnică, și să-l așeze în ceata aleșilor Săi.

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

Câte n-am avea de învățat de la Sfinți! Nu degeaba ne-a îndemnat Sf. Apostol Pavel să ne-aducem aminte de cei care ne-au „grăit Cuvântul lui Dumnezeu” și privind „cu luare aminte cum și-au încheiat viața, să le urmărim credința” (Evrei 13, 7).

Iată, de pildă, pe ziua de 12 noiembrie, facem în fiecare an prăznuirea Sfântului Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei, care s-a mutat la Domnul în anul 620. Dacă ne-am gândi numai la faptul că, în urma coteropirii de către perși a Ierusalimului în anul 614, rămăseseră fără adăpost zeci de mii de creștini și Sf. Ioan a organizat o operă de ajutorare unică, trimițând la Ierusalim vapoare întregi de alimente, de haine, de materiale de construcție, atunci am înțelege ușor de ce a fost el numit „Cel milostiv”. Dar pe lângă activitatea lui caritativă, Sfântul Ioan, a fost și un neîntrecut apărător al dreptei credințe și, în general, un mare pedagog și îndrumător al poporului. În cele de mai jos reproducem din „Viața”, (pe care i-a scris-o un compatriot al său, Episcopul Leonțiu din Neapolea Ciprului) câteva fragmente:

A. Pann și Brașovul

(Urmare din pag. a 3-a)

creațiile lui Anton Pann, Liturgia — jumătate, câteva Heruvici și Chinovnice din Heruvico-chinonicar, Paresimierul tot, Un polieleu pe glasul al VI-lea și Antiaioxioanele sârbătorilor panegirice⁵. Ucenescu însuși informează pe reprezentanții bisericii că „am avut a învăța cu desăvârșire ca să poți ținea locul unui profesor și a preda lecțiile mele către alții din ținutul Transilvaniei, spre a nu mai avea trebuință a aduce din străinătăți pe unii și pe alții cu nume de cântăreți lăudați, iar în știință slabi...”. Cumpărându-și cărțile necesare și haine, rămâne fără bani, motiv pentru care solicită bisericii alte ajutoare financiare.⁶ După ce A. Pann mai înaintează o scrisoare asigurând pe brașovenii că studentul său „a urmat foarte bine la lecțiile sale”,⁷ reprezentanța bisericii îi trimite prin I. Petrovici banii necesari, pentru care Ucenescu nu are „cuvinte îndestul vrednice ca să vă aduc mulțumirile mele cele de ecunoștință pentru aceste faceri de bine care le revărsați asupra mea...”.⁸ aduce firește mulțumiri. În 30 martie 1853 Anton Pann, ca profesor de muzică eclesiastică, împreună cu inspectorul Seminarului Sf. Mitropolii Veniamin Protosinac, precum și profesorul și psaltul Ștefan Paviliadis și librarul George Ioanid emit „Atestatul” de studii, prin care se confirmă că „Gheorghe Ucenescu, fiind trimis de către reprezentanții bisericii cei mari române ortodoxe răsaritene din Brașov, ca să învețe arta muzicii eclesiastice cu tot fundamental, a urmat regulat cu toată sârguința și purtarea bună în curs de doi ani de zile și a trecut prin predare, atât toate porțile Bazului teoretic și practic al acestei sisteme, împreună cu dopia, compunerea și ortografia, cât și toate poemile melodiilor stihiratică, irmologice, papadice și calofonice și perfecționându-se în toată cunoștința acestei arte, cum și în regulile versificației, s-a examinat față cu alți profesori, de la care luând aplauze, i se dă acest Atestat, cu care oriunde se va arăta să i se dea cinstea cea cuviincioasă de cântăreț și de profesor al acestei arte”.⁹

În aceeași zi se emite un alt Atestat, semnat de aceleași persoane, cu deosebire că A. Pann semnează și ca tipograf. Prin noul Atestat se confirmă că „George Ucenescu, fiind la învățătura tipografiei și supunându-se la doborâțile sale cu toată silința și purtarea bună, în curs de ani doi — 2, a trecut prin toate ramurile ei, care examinându-se și dând dovada de vrednicia sa, i s-a dat acest Atestat, prin care se recomandă spre a fi cunoscut de lucrătorii atât de litere și de note muzico-eclesiastice, cât și de tipăritor bun al acestei arte”.¹⁰

La nici două săptămâni A. Pann scrie „domnilor reprezentanți ai bisericii cei mari” „că să vă împlinesc dorința, mi-am pus silința cu toate puterile, i-am predat tot fundamental acestei sisteme și nimic n-am lăsat a nu-i arăta... Dați-i câțiva glași (n.n. - elevi) ca să-i învețe amănuntele bisericii ce se cuprind în cartea intitulată Orânduiala Sfintei Liturghii, până va veni vremea să-i învețe regulat”.¹¹

Pe fundalul acestei prietenii se înscrie un alt capitol al legăturilor cu renumitul cârturar („care mă cunoaște toată nația română” — scria el șcheienilor în 1852) și anume acela al înzestrării cu cărțile din propria tipografie. Documentele confirmă că în timpul popasului din 1850 dăruiește protopopului Popazu, abia întors de la Viena „10 trupuri de cărți, fiecare trup compus din 9 bucăți”, avertizând că „aceste cărți acum neapărat vă trebuiesc pentru copii a învăța să cânte”.¹² După câteva luni revine cu o nouă danie apreciind că „fiecare școlar cere să-și aibă

„Unii din Sfinții Părinți susțin că numai îngerii sunt în stare să ducă tot timpul viața în pace și bună înțelegere, câtă vreme chiar și între cei mai vrednici oameni se pot isca uneori certuri și neînțelegeri. Or, astfel de fapte „vin de la diavolul”, cum zice Apostolul Ioan (I In. 3, 8). O astfel de întâmplare a avut loc și pe vremea Sfântului Ioan în Alexandria Egiptului. Neînțelegerea a venit din pricina unei sume de bani, din care Sfântul Ioan voia să facă lucrări de înțajutorare celor năpăstuiți, dar marele dregător Nichita nu și-a dat consimțământul la părerea Sfântului. Discuțiile dintre cei doi au fost destul de lungi și de aprinse fără ca să se ajungă la o înțelegere. Trecuseră câteva ceasuri de când Nichita plecase supărat. Se apropia noaptea și amărăciunea nu le dădea liniște nici unuia din cei doi. Sfântul Ioan era de părere că omul n-are voie să se supere nici pentru pricini drepte și nici când acestea sunt nedrepte. De aceea când se făcuse deja ceasul al 11-lea,

cartea sa înaintea ochilor ca tot meseriașul instrumental său în mâna sa... pentru care eu din parte-mi prezentez cincizeci bucăți Ceasuri sau Gramatici musicale ca să înlesnească deocamdată greutatea la această întreprindere puindu-mă și pe mine în coada fundatorilor acestei școli”.¹³

În ultima parte a vieții, hărțuit din ce în ce mai mult de lipsa mijloacelor bănești, Pann este nevoit să străbată adeseori drumurile Munteniei pentru a-și plasa cărțile sale, trimițând și brașovenilor o parte din acestea spre vânzare. În acest context corespondența poartă și accente mai puțin blânde „... Am adăstat dela reprezentanții (Bisericii) să mi se trimită prețul cărților — scria A. Pann lui Ucenescu cu câteva luni de zile înainte de moarte — se vede că brașovenii nu vor să-și steargă proverbul care zice: îmi spui la brașove de ale tale...” sau în ultima scrisoare din septembrie 1854 „cu mâhnire vă scriu, văzând că prorociile mele s-au împlinit și în prea scurtă vreme m-ați uitat...”.¹⁴

Dar totuși raporturile dintre cârturarul bucureștean și ortodocșii din Șchei nu s-au întrerupt, ci dimpotrivă au continuat, și ca dovadă chiar și în această ultimă adresă A. Pann solicită lui Ucenescu un nou ajutor pentru colecția sa de „calendare...”. „Am mai scris ca să-mi trimiți ceva povești mai de răs ale d(omnului) I(oan) Barac (cu siguranță vechiul său prieten, poetul Ioan Barac) ca să le pui în Calendaru. Nu uita că e pus în lucru”.¹⁵

Probabil că G. Ucenescu nu mai reușește să îndeplinească ultima rugămintă a mentorului său, căci pe un Minei al Bisericii din Șchei, alături de o veche însemnare a lui Anton Pann (semnând pe atunci Antonie Panteleon), Ucenescu adaugă propria însemnare anunțând moartea mentorului său „Acest mare cântăreț (A. Pann) au trecut la viața cea mai bună în 5 noiembrie 1854, la București, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce știe a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann”. De remarcat diferența între 2 noiembrie 1854 pe care o redau toate studiile dedicate lui A. Pann ca dată a morții sale și cea de 5 noiembrie invocată de Ucenescu, dar credem că Ucenescu a consemnat ziua înmormântării, care are loc totdeauna după trei zile de la deces.

Astăzi, sala de clasă „Anton Pann” din Muzeul școlii, fondul documentar „A. Pann - G. Ucenescu” alcătuit în cadrul arhivei muzeului și fondul de carte veche de aici, dar și repetatele expoziții realizate cu prilejuri aniversare sau comemorative, constituie un pios omagiu adus celui care și-a adus o deosebită contribuție pe altarul muzicii psaltice bisericești și al culturii românești.

Cu prilejul acestei comemorări, în cadrul Complexului muzeal al Bisericii Sf. Nicolae se va deschide expoziția „Anton Pann și Brașovul”.

5 Vasile Oltean, op. cit., p. 226, doc. 1823/25 iulie 1851.

6 Idem, p. 227—228, doc. 1870/1852.

7 Idem, p. 228—229 doc. 1871.

8 Idem, p. 229, doc.

9 Vasile Oltean, „Acte...”, op. cit., p. 230, doc. necatalogat/18775.

10 Idem, p. 231, doc. necatalogat/1853, martie 30.

11 Idem, p. 231-232, doc. 1912/12 aprilie 1853.

12 Idem, p. 232, doc. 1912/12 aprilie 1853.

13 V. Oltean, „Acte...”, op. cit., p. 233, doc. 1934/15 noiembrie 1853.

14 Idem, p. 235, doc. necatalogat/17 septembrie 1854.

15 Idem, p. 235, doc. necatalogat/14 iulie 1854.

Fapte și orientări creștine

Sfântul Ioan a trimis un slujitor să-i amintească porunca Apostolului Pavel care spune altădată Galatenilor (4, 26): „soarele să nu apună peste mânia voastră”. Când a auzit acest Cuvânt, dregătorul n-a mai putut răbda aprinderea inimii și simțindu-se ca atins

de focul acestor cuvinte și-a călcat pe inimă și sculându-se a venit îndată la Sfântul Ioan, care l-a salutat cu niște cuvinte tot atât de frumoase: „Bine a venit fiul credinții, care a dat ascultare glasului ce ne cere tuturor să sprijinim lucrările de binefacere!” Cei doi înalți slujitori s-au îmbrățișat de bucurie că au ajuns la înțelegere, după care Sfântul a adăugat: „Crede-mă, Domnule guvernator, că, dacă nu te-ai fi văzut la plecare atât de amărât și dacă n-ai fi dat ascultare sfatului apostolesc, aș fi venit eu ca să ne împăcăm pentru că și eu ardeam de dorul împăcării”.

A doua întâmplare este următoarea:

„Sfântul Ioan avea între rudele sale și un tânăr cu numele Gheorghe, care din lipsă de tact a ajuns să se certe cu proprietarul unui

han, care l-a înfruntat pentru că se ținea prea mândru și nu-și stăpânea nervii și până la urmă l-a alungat afară din han. Tulburat peste măsură de situația neplăcută prin care a trecut, tânărul s-a dus la Sfântul Ioan crezând că acesta îi va da dreptate și-l va sprijini. Dar se vede că tânărul totuși se simțea vinovat față de neplăcerea suferită, de aceea cu tot plânsul și scenele pe care le făcea ca să convingă pe patriarh că nu el ar fi fost de vină, Sfântul a trebuit să întrebe și pe alți martori cum s-au petrecut lucrurile. Aceștia crezând că pot veni în ajutorul tânărului au răspuns că totuși hangiu ar fi trebuit să se gândească mai mult și să nu fi adus prin purtarea lui o ofensă la adresa Patriarhului.

Ca un adevărat pedagog, vrând să liniștească mai întâi furia tânărului și în al doilea rând ca un adevărat chirurg care taie din rădăcina rana, care era și izvorul suferinței lui, Patriarhul a încercat întâi să potolească durerea adresându-i următoarele cuvinte: „Și, ia spune, cum adică a îndrăznit cineva să-și deschidă gura împotriva ta și să te clevească? Crede-mă că încă azi, eu, unchiul tău, am să-i fac un scandal atât de mare, încât se va mira toată Alexandria!” Văzând apoi că s-a mai liniștit și că nu mai este deloc trist, crezând că într-adevăr unchiul se va duce la cel care l-a batjocorit și îi va pune pe mai marii orașului să-l biciuiască și să-l poarte prin tot orașul, patriarhul l-a sărutat și i-a zis: „Fiule, dacă într-adevăr ești ruda smereniei mele, atunci fii gata nu numai să fii batjocorit, ci și bătut de orice om, că adevărata rudenie nu se socotește după sânge și trup, ci după purtare și după virtutea sufletului”. Îndată după aceea trimițând după hangiu respectiv i-a cerut să nu plătească pe un timp nici o chirie (căci întâmplător localul lui se afla pe un teren eclesiastic). Mirându-se toți de mărinimia Sfântului, au înțeles abia atunci de ce a zis că am să-i fac ceva de se va mira toată Alexandria, adică ajutându-l în loc de a se răzbuna pe el. Iar în același timp întâmplarea i-a dat o lecție amară și lui Gheorghe.”

În sfârșit, reproducem și pe cel de al treilea episod:

„Mai avea Sfântul acel obicei minunat că dormea pe un pat foarte simplu și se acoperea în chilia sa cu niște straie sărăcăcioase. Venind odată să-l viziteze unul din bogătașii

(Continuare în pag. a 6-a)

T. B.

Biblia de la Buzău

(Urmare din pag. 1)

zdrobire de suflet câtă împuținare de credință poate aduce la fiii noștri cei duhovnicești lipsa acestei cărți, cum și câtă mare pagubă de mântuire și vătămare de suflet poate să cauzeze, și cunoscând greutatea răspunderii ce avem a da pentru mântuirea sufletelor ce de către întâiul și cerescul Arhipăstor ni s-au încredințat, am hotărât cu orice jertfă să împlinim din parte-ne această lipsă și să întreprindem retipărirea Sfintei Scripturi, ca astfel la toți cu mântuire să se vestească, să se propovăduiască și să se întinzească Cuvântul lui Dumnezeu și Legea Lui cea sfântă” (Idem, p. 5).

Cât despre textul de bază pe care l-a folosit, Filotei arată că: „dintre Bibliile tipărite în limba noastră, mai bine tălmăcită și mai luminată la înțeles este cea de la Blaj; pe aceasta și noi am ales-o de a o retipări, însă mai îndreptată și mai curățită de ziceri învechite acum și obicinuie numai la frații noștri ardeleni... Spre a nu fi însă o carte atât de voluminoasă, după cum sunt celelalte Biblii, care cu greu se pot purta, am voit ca această Biblie pe care o tipărim să fie mai portativă și ca atare am împărțit-o în mai multe trupuri, ca așa să fie mai lesnicioasă și mai folositoare.” (Idem, p. 5).

Referitor la cele menționate mai sus, ar fi de observat cel puțin două aspecte. În primul rând, episco-

pul Filotei explică cu onestitate faptul că n-a purces la o nouă traducere după textul ebraic (masoretic) sau cel grecesc (al Septuagintei) ci a preluat textul Bibliei de la Blaj, pe care însă l-a revăzut, aducându-l la zi, în sensul înlocuirii arhaismelor, care ieșiseră din uz. De la tipărirea Bibliei de la Blaj (1795), trecuseră aproape 60 de ani, răstimp în care limba s-a primenit. A procedat în același fel cu regionalismele (idiomurile) specifice graiului ardelen. Le-a înlocuit cu termeni literari care circulau în arcul extracarpat.

Cât privește împărțirea Bibliei în „mai multe trupuri” (volume, n.n.), ne surprinde să constatăm că nu s-a ținut cont de grupele tradiționale din care fac parte cărțile Bibliei. Astfel, o parte dintre cărțile istorice au fost repartizate în volumul II, iar altă parte (cărțile Ezdra, Neemia și Estir), în volumul III. Tot astfel stau lucrurile cu cărțile profetice. Primele două cărți (ale profeților Isaia și Ieremia) sunt cuprinse în volumul III, iar ale celorlalți profeți mari și mici, în volumul IV. Probabil că s-a avut în vedere prioritar dimensiunile volumelor.

Oricum, sub raport literar, Biblia de la Buzău reprezintă un progres față de edițiile anterioare. Din punct de vedere bisericesc aceasta a completat într-adevăr un gol, care se făcea tot mai mult simțit în viața spirituală a românilor.

Înainte de a încheia, se cuvine să oferim câteva date, fie și sumare, despre personalitatea celui care a patronat tipărirea Bibliei de la Buzău.

Filotei, episcopul s-a născut în 1805, în localitatea Cernatu-Săcele, din județul Brașov. Atras de viața monahală, a ucenicit în mănăstirile Suzana, Cheia, Sinaia, Neamț și Vătoped, din Muntele Athos. A ajuns apoi colaborator apropiat al episcopului Chesarie al Buzăului, pe care l-a și succedat în scaunul episcopal, în 1846, ca locțiitor, și în 1850, ca titular.

Deși a fost contestat în privința pregătirii intelectuale (a se vedea, pe larg, despre viața și activitatea episcopului Filotei, lucrarea: Spiritualitate și Istorie la Întorsura Carpaților, vol. 2, sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, Buzău, 1983, pp. 82—100), totuși de numele lui Filotei se leagă tipărirea unui însemnat număr de cărți de cult, de teologie și de cuprins didactic. Editarea Bibliei îl plasează în rândul ierarhilor cu mari merite în activitatea culturală.

Din păcate, a păstorit numai pentru scurtă vreme Episcopia Buzăului, întrucât, în 1859, din cauza bolii s-a retras, decedând în anul următor, la vârsta de 55 de ani.

La împlinirea acestui soroc de 150 de ani de la tipărirea Bibliei, pe care el a patronat-o, se cuvine să-i pomenim, cu pioșenie, numele.

Intr-o vreme se spunea despre unii oameni, plecați dintr-o localitate în alta sau plecați definitiv dincolo de zările albastre, în lumea veșniciei: ne-a părăsit un om de treabă, un om vrednic și cu vorbă caldă. Astfel a fost cunoscut și calificat de enoriașii bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului părintele Gheorghe Vărzaru, care a slujit în două faze de zbucium a istoriei noastre doar câțiva ani, evocat ca aleasă stimă și pomenit în rugăciuni până astăzi.

A fost un om deosebit, purtător distins al diaconiei sacerdotale, un slujitor adevărat al Bisericii, care s-a dovedit a fi un prieten de suflet, un frate și un tată al tuturor celor aflați în necazuri și împovărați cu grija vieții pământești deși el însuși și familia lui erau încercați peste măsură, izgoși din sălașul lor, din pământul bunicilor și străbunicilor și aflați în bejenie.

Părintele Gheorghe Vărzaru s-a născut la 20 iunie 1906 în Edineț, județul Hotin, în Basarabia voievodală, din părinți Parfenie și Ecaterina, pe care i-a pierdut la vârsta de 12 ani în urma unei epidemii ce a bătut la un moment dat. Rămas orfan, după rânduiala din bătrâni, a fost dat la o mână-

stire, fiind fără susținere materială, spre pregătirea unei cariere duhovnicești. La vârsta corespunzătoare, dând dovadă de bună purtare și diligență a fost dat pe lângă o mică bursă la Seminarul Teologic din Chișinău, unde a fost coleg cu I.P.S. Dr. Antim, fost vicar patriarhal și apoi arhiepiscop de Galați. Din cauza condițiilor materiale precare a trebuit să se mulțumească cu absolvirea Seminarului, neputând urma studiilor superioare pentru a obține harul preoției. S-a înțreținut pe lângă unele biserici pentru calitățile sale de caligraf și eminent dactilograf până în anul 1930 când s-a stabilit în comuna Căușenii Noi, jud. Tighina, căsătorindu-se cu educatoarea Vasilica și a fost hirotonit diacon cu postul la biserica din localitate. Remarcată și prețuită pentru osebitele calități profesionale, doamna Vasa, precum este alintată, este odrasla unei familii cu mulți copii, crescuți și educați după frumoase tradiții din moși-strămoși, din satul Țipala, județul Lăpușna. În mica gospodărie a părinților ei, Ioan și Agafia, cei unsprezece copii s-au realizat cu toții în școala hărniciei și a muncii. Patru dintre ei s-au stabilit în România după război pen-

Arhidiacon Gheorghe Vărzaru

tru care părinții lor au fost deportați în Siberia în anul 1949, plecarea lor fiind considerată un gest ostil la adresa puterii sovietice. Tatăl lor, Ioan, a murit în Siberia, iar mama Agafia, datorită perioadei de relativă relaxare după moartea lui Stalin, a apucat să se întoarcă în satul natal, unde a trăit doar un an.

Tânără familie — diaconul Gheorghe și educatoarea Vasa — pornesc pe drumul vieții cu mult zel și însuflețire, reușind să-și cumpere în Căușenii Noi un teren pe care au construit o casă în vecinătatea bisericii existentă din vremea lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Casa le-a fost binecuvântată și prin nașterea celor doi copii, Neonila și Victor, care însă s-au bucurat prea puțin de grădina cu pomi fructiferi din jurul casei lor pentru că al doilea război mondial s-a declanșat cu furie și i-a pus pe drumurile refugului, fiind evacuați chiar în două faze. Prima dată, între iunie 1940 și până în septembrie 1941, perioadă de pribegie petrecută în Brașov, unde părintele Vărzaru a slujit la biserica Sf. Nicolae, iar soția la grădinița din apropiere, având locuința într-o came-

ră din curtea bisericii. În septembrie 1941 s-au întors în Căușenii Noi, luându-și în primire serviciile de dinainte de evacuare. În martie 1944, are loc a doua evacuare, de astă dată și mai zbuciumată, fiind nevoiți să suporte nu puține peregrinări prin diferite localități din țară, în aprilie 1945, reușind să se stabilească din nou la Brașov, unde părințele Gheorghe și-a reluat postul de diacon la biserica Sf. Nicolae, iar soția a fost numită educatoare la grădinița din Piața Prundului, astăzi Piața Unirii.

În cei patru ani cât a slujit ca diacon la biserica Sf. Nicolae, dar și ca secretar al protopopiatului Brașov s-a remarcat ca un harnic și devotat slujitor al Bisericii strămoșești și în același timp ca un vrednic gospodar. Apropiat de mulțimea credincioșilor aflați sub apăsarea necazurilor, gata oricând să ajute pe cei nevoiași din puținul său, era stimat și iubit. La sfânta Liturghie, precum și la alte slujbe era un adevărat ceasornic. Cu vocea lui de bariton așezat și călduros se încadra în atmosfera înălțătoare a rugăciunii. Cu toată modestia ce-l caracteriza era un cu-

ceritor de suflute. De aceeași stimă și apreciere s-a bucurat în întreaga tagmă preoțească din protopopiat. S-a dovedit a fi și un familist exemplar. A găsit timp, deși aglomerat cu multe sarcini, să-și plimbe copiii, împreună cu soția, la pietrele lui Solomon, preferat nu numai cu prilejul serbărilor tradiționale ale Junilor, dar și pe drumul forestier până la Poiana Brașovului.

Poate m-am cam repetat în încercarea de-a contura portretul unui frate întru Hristos, după puținele puteri ce mi-au mai rămas după atâta negură a anilor din perioada comunismului, care nu poate fi uitat și se cade a fi înscris în paginile de istorie ale bisericii Sf. Nicolae din Brașov, așa cum s-a încrestat în inimile multor credincioși ale acestei biserici.

În august 1949 s-a mutat la București, în primul rând pentru fiica sa Neonila, care având un handicap — hipoacuzie — avea nevoie de o școală specială, dar în același timp pentru iscară unei tulburări și neînțelegeri alimentate de trufia unui suspus. În capitală la început a slujit la două biserici, fiind apoi stabilit la biserica Sf. Spiridon — Nou, unde a slujit până la pensionare ca arhidiacon. Peste

săptămână a funcționat ca secretar la protoieria centrală unde a dat un randament superior și s-a distins pe lângă calitățile amintite și datorită profesiei obișnute prin sânguină și talent, un eminent dactilograf. Soția, care a funcționat ca educatoare la o grădiniță până la pensionare, a trecut la cele veșnice la e-tatea de 70 de ani, după o boală necrutătoare, dobândită în urma privațiunilor și greutăților de tot felul. Suflet deosebit a adus tributul ei de sacrificiu pentru copii, care s-au realizat exemplar. Fiica Neonila, cu tot dezavantajul handicapului a ajuns tehnician-proiectant și s-a căsătorit, având și un copil, iar fiul, Victor, după absolvirea Facultății de Energetică, distins inginer, a urcat până la gradul de cercetător științific principal și a întemeiat și el o frumoasă familie având doi copii cu studii superioare.

Părintele arhidiacon, Gheorghe Vărzaru a adormit întru Domnul în anul 1996, în vârstă de 90 de ani, după grele suferințe purtate timp de cinci ani, ca un vrednic și ales slujitor al Bisericii, răsarit pe pământul Basarabiei noastre voievodale.

Părintele IULIU, nonagenar

Cântarea bisericească în Biserica Ortodoxă Română

(Urmare din pag. 1)

la institutele teologice, a elevilor din seminariile teologice și școlile de cântăreți ale B.O.R., următoarele cărți de muzică bisericească:

— *Gramatica Psaltică* (1951), de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea și Pr. I. Croitoru;
— *Cântările Sf. Liturghii* — în două ediții, prima însoțită de cântări la cateheze, de N. Lungu și Arhid. Anton Uncu (1951) și a doua ediție, însoțită de Podobiile celor 8 Glasuri (1960) de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea și Pr. Prof. Ene Braniște;
— *Vecernierul* (1953) de N. Lungu, Pr. Grigore Costea și Pr. Prof. Ene Braniște;
— *Cântările din slujbele Sf. Taine și ale principalelor ierurgii* (1964) de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea și Pr. Prof. Ene Braniște;

— *Cântările Sf. Paști* (1966) de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniște și Prof. Chiril Popescu, care constituie prima parte din cântările Penticostarului uniformizat;

— *Cântările Penticostarului* (1980) de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniște și Prof. Chiril Popescu;

— *Carte de cântări bisericești* (1975) de Prof. N. Lungu și Pr. Prof. Ene Braniște — tipărită pe notație liniară în special pentru credincioșii laici care iau parte activă la serviciile divine ale Bisericii și cântă în sfintele locașuri împreună cu preoții și cântăreții sau în afară de Biserică în diferite împrejurări.

Activitatea de uniformizare și tipărire a cântărilor de muzică psaltică pe ambele notații este necesar să continue și odată cu ea, grija pentru folosirea cântării în comun. De aceea este de datoria preoților — în condițiile micșorării progresive a numărului cântăreților de strană din cadrul B.O.R. — de a stăruir în învățarea ei de către credincioși pentru a răsună sfintele locașuri de glasul tuturor, dând cultului ortodox caracterul de rugăciune comună pe care îl are.

Numai așa cântarea în comun a credincioșilor va deveni o realitate vie, un mijloc eficient de susținere și apărare a dreptei credințe și cea mai potrivită cale prin care preoții de la oraș și sate se vor afla în permanentă comuniune cu enoriașii parohiilor în care își desfășoară activitatea lor pastorală.

Muzica tradițională bisericească din Ardeal

În parohiile din Ardeal cântarea bisericească de strană prezintă o serie de caracteristici specifice: ea s-a dezvoltat în ultimele secole ca o sinteză între cântarea de origine bizantină și folclorul românesc și s-a transmis pe cale orală până în sec. al XIX-lea.

Marele apostol al culturii românești de peste Carpați, Mitropolitul Andrei Șaguna, recunoscând necesitatea unei notări a melodiilor bisericești de strană, a însărcinat pe la anul 1868 pe Dimitrie Cunțan, profesor la Se-

minarul Andreian arhiepiscop din Sibiu, să colecționeze toate aceste cântări bisericești și să le transcrie pe notația muzicii moderne, liniare.

Consecvent sfatului arhieresc, Dimitrie Cunțan, tipărește în 1890 prima colecție intitulată „Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri ale Sf. Biserici Ortodoxe”, cântări învățate de el după auz de la profesorii dinaintea și de la un cântăreț mai cunoscut, Simion Florea din Daneș. Dimitrie Cunțan a fost primul culegător al melodiilor bisericești din zona Sibiului, primul care le-a notat cu notația modernă, le-a sistematizat conform tipicului ortodox, le-a predat elevilor și le-a tipărit în cunoscuta sa carte de „Cântări bisericești”, salvându-le astfel de la uitare.

Așa cum Gheorghe Dima este recunoscut ca un deschizător de drumuri în arta corală din Transilvania, tot așa Dimitrie Cunțan poate fi considerat întemeietor de școală pentru cântările bisericești omofone din zona Sibiului, cartea sa, de cântări, devenind manualul oficial de predare din această parte de țară.

Colecția de cântări bisericești rămâne cea mai importantă lucrare a sa, pentru că aceste melodii sunt baza cântării actuale bisericești din Mitropolia Ardealului, fiind singurul document scris lăsat de Cunțan posterității despre felul în care se cântau melodiile bisericești în vremea sa, melodii care se foloseau din vremuri vechi, satisfăcând religiozitatea credincioșilor secole de-a rândul.

Trebuie precizat faptul că, dintre variantele muzicii bisericești din Transilvania și Banat, cântările notate de Dimitrie Cunțan sunt recunoscute ca cele mai apropiate de muzica psaltică, unele chiar identice, cum sunt răspunsurile „Mila păcii...”, care sunt un autentic glas 5 psaltic, iar altele păstrând pasaje asemănătoare cu formulele melodice și cadențe psaltice așa cum sunt glasurile 1, 3, 3 și 6 și antifonul glasului 2.

Numărul de opt glasuri sau ehuri folosite de D. Cunțan este același cu numărul glasurilor muzicii psaltice. El le numește „melodii fundamentale”. Ca și în muzica psaltică, Cunțan, notează categorii speciale de melodii pentru „Podobii”, „Polieleu”, „Tropare”, „Condace”, „Irmoase” și „Cântări la Liturghie”.

În ceea ce privește cele trei genuri de scări, diatonice, cromatice și enarmonice practicate în muzica psaltică, în cântările lui D. Cunțan se disting numai două, cel diatonic și cel cromatic. Elementele constitutive ale glasului sunt: scara muzicală, genul căruia aparține, diatonic sau cromatic, sistemul cadențial și formulele melodice, întocmai ca în muzica psaltică.

În anul 1903, la Sibiu apar încă două lucrări ale lui Cunțan: „Liturghia Sf. Ioan

Gură de Aur, pentru cor în două voci” și „Cântările funebre pentru cor de bărbați în patru voci”.

Toată opera sa muzicală prelucrată sau originală ne dă dreptul să-l considerăm pe preotul compozitor Dimitrie Cunțan un demn reprezentant al muzicii bisericești ardelenice de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul sec. XX, care a reușit să realizeze o operă importantă și durabilă pentru Biserică pe care nici până la el, nici după el n-a mai realizat-o nimeni.

Impunerea relativă a cântării cunțane se pare că nu a însemnat automat și dispariția altor variante orale (paralele) și nici nu a împiedicat dezvoltarea unor noi variante în cântarea bisericească din Ardeal. Existența unor astfel de variante de „circulație orală” a făcut ca după câteva decenii specialiști cum ar fi Timotei Popovici, Petru Gherman și Gheorghe Șoima să atragă în repetate rânduri atenția asupra necesității cercetării tezaurului de cântare bisericească din Ardeal, lucru ce nu s-a realizat până în prezent.

În anul 1925, Timotei Popovici, împreună cu Candid Popa și Aurel Popovici au încercat o îmbunătățire a cărții lui Dimitrie Cunțan realizând retipărirea manualului de cântări bisericești în trei ediții apărute la Sibiu în anii 1925, 1932 și 1943.

Urmând exemplul înaintașilor, un colectiv de cercetare al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, condus de Pr. Prof. Vasile Grăjdian, în cadrul unui proiect finanțat de Ministerul Educației și Cercetării a început să recenzeze, să înregistreze, să valorifice cu ajutorul mijloacelor moderne, digitale, diversele aspecte ale cântării în parohiile Arhiepiscopiei Sibiului, primele rezultate fiind prezentate în volumul „Cântări bisericești din Ardeal”.

Mijloace și modalități pentru dezvoltarea cântării bisericești în comun

Cunoașterea muzicii bisericești ortodoxe trebuie descoperită credincioșilor, în primul rând de către preot. Acest univers al muzicii bisericești este capabil de cea mai eficientă misiune în Biserica zilelor noastre. Ea trebuie făcută accesibilă credincioșilor pentru a-și atinge scopul. Această idee a fost subliniată și de Patriarhul Iustinian: „acolo unde credincioșii cunosc învățătura Bisericii lor, unde ei au învățat imnurile Sf. Liturghii, acolo unde știu să cânte minunatele imnuri ale Sf. Părinți n-au să poată să-i mai amăgească niciodată cei de alte credințe”.

Preotul are deci datoria să redea cântarea bisericească în toată simplitatea și cuviința ei, cerându-se totodată sobrietate, seninătate și multă sinceritate în cântare. Rezolvarea problemei cântării în comun depinde în mare parte de preot. Dacă preotul cunoaște cân-

tările Sf. Liturghii (heruvic, irmos, glas, tropare, axion etc.), atunci poate să-i învețe și pe credincioși. În parohie, preotul trebuie să organizeze întâlniri cu copii, tineri și adulți, pentru a-i învăța cântările Liturghiei, cântările din Postul Paștilor, frumoasele colinde de Crăciun, cântările Vecerniei etc.

Sf. Liturghie este centrul cultului ortodox. De la început și până la sfârșit credincioșii pot preamări pe Dumnezeu „cu o gură și cu o inimă”. În timpul Sf. Liturghii credincioșii retrăiesc întreaga taină a Întrupării începând cu Nașterea din Betleem și până la Înălțarea la Ceruri. În liturghia cântată se arată deplin lucrarea Duhului Sfânt care aduce unire în sufletele de aceeași credință și dragoste de Hristos.

Cântarea liturgică comună, mijloc de întărire a credinței străbune

Muzica bisericească poate contribui la menținerea și întărirea unității de credință a tuturor creștinilor ortodocși și la angajarea lor în viața creștină autentică, al cărei centru este Biserica. Ea este un foarte bun mijloc prin care se poate stăvili acțiunea prozelitismului sectar din rândurile credincioșilor noștri, dovedindu-se a fi unul din cele mai rodnice mijloace de întărire a evlaviei și a legăturii credincioșilor cu Biserica în fața atacurilor ce vor să facă prozeliti în rândul ortodocșilor.

Din cele arătate până acum desprindem următoarele concluzii:

- 1) Cântarea bisericească îndeplinește toate atribuțiile necesare în acțiunea Bisericii de a integra pe toți membrii ei ca mădule vii și lucrătoare, în scopul realizării comuniunii de iubire, comuniune atât de prezentă în epoca Bisericii creștine primare.
- 2) Creștinul activ de azi tinde după o intensă viață religioasă. Biserica Ortodoxă a fost înzestrată cu mijloacele cele mai potrivite pentru a veni în sprijinul credincioșilor dornici de sporire duhovnicească. Dintre aceste mijloace face parte și cântarea bisericească ortodoxă în comun.
- 3) Rolul deosebit, în punerea la îndemână a credincioșilor, a acestui mijloc de activitate misionară, îl are preotul.
- 4) Cântarea bisericească dinamizează credincioșii în realizarea unității de credință și a comuniunii de iubire, în intensificarea vieții duhovnicești și a preocupării pentru mântuire, precum și în răspândirea mesajului Sf. Scripturi printre credincioși.
- 5) Cântarea bisericească este înzestrată cu putere de viață și poate contribui la lămurirea, întărirea și apărarea dreptei credințe precum și la întărirea unității Bisericii Ortodoxe.
- 6) Cântarea cultică ortodoxă este un minunat mijloc de stăvire a acțiunilor prozelitismului sectar actual.

Rășinariul, străveche va-
tră de spiritualitate, plină
de istorie, credință și evla-
vie, a găzduit un recital de
poezie și cântece religioase.

Intr-o atmosferă de sărbă-
toare, în biserica cu hramul
«Cuvioasa Paraschiva», pe
15 oct. a.c., în prezența unui
număr impresionant de cre-
dincioși, de la copii de vârs-
ta școlară la studenți, de la
agricultori și casnice la pro-
fesorii universitari, s-a des-
fășurat recitalul de poezie
religioasă „Am fost prooroc,
izvor de apă vie”, din crea-
ția poetului Octavian Goga,
înregistrat de către Societa-
tea de Radiodifuziune —
Postul Radio România Cul-
tural.

Deschiderea acestei ma-

festărilor culturale-religioase
a revenit gazdelor și cuvân-
tul de început a fost rostit

de către părintele Nicolae
Jianu, care a prezentat un
scurt istoric al lăcașului de
închinare și legătura fami-
liei Goga cu biserica „Cu-
vioasa Paraschiva” din Ră-
șinari, evidențiind rolul pe
care l-a avut Biserica prin
înaintașii poetului la forma-
rea sa ca liric și publicist,
pe care îl redăm în cele ce
urmează:

Rășinariul este cunoscut
ca o comună pur românească
cu credincioși ortodocși,
care își îndeplinesc îndato-
ririle religioase, rugându-se

Recital de poezie la Rășinari

în cele trei biserici parohia-
le asemenea moșilor și stră-
moșilor lor.

Cea mai veche biserică
este cea cu hramul „Cuvio-
asa Paraschiva” sau „Bi-
serica Veche” — zidită între
anii 1725—1758, pe locul u-
nei mai vechi biserici din
lemn de la anul 1383, ctito-
rie a domnitorilor din Țara
Românească: Radu Vodă
Negru și Mircea Basarab.

Date privind datarea și
construcția bisericii le gă-
sim în inscripția de la intra-
rea în lăcașul de închinare,
unde citim: „De la zidirea
bisericii anii Domnului 1725
mai 29”.

Despre existența unei bi-
serici mai vechi în Răși-
nari ne vorbește și numele
unor preoți din veacul al
XV-lea: popa Iacob, popa
Vasile Tomuța, popa Petru,
popa Iosif Pătruț, popa Sain,
popa Maniu, popa Bratu.
Cel din urmă — popa Bra-
tu — este unul din preoții
din veacul al XV-lea care a
fost încredințat cu misiuni
speciale de către domnitorii
munteni în relațiile politice
și comerciale pe care le a-
veau cu orașul Sibiu.

Biserica este construită în
stil bizantin, cu altar semi-
rond și cu o naie centrală în
formă de cruce, iar tinda
deschisă prin trei arcade
semirunde deasupra căreia
se înalță turnul.

În interior și exterior bi-
serica a fost pictată în teh-
nica frescă de către pictori
munteni și rășinari între
anii 1760—1795. În timp
pictura interioară s-a afu-
mat și pe unele porțiuni s-a
deteriorat, ceea ce a necesi-
tat executarea lucrărilor de
curățare, luminare, consoli-
dare și integrare a frescei.

În exterior lucrările de res-
taurare a picturii murale
sunt în curs de desfășurare.
Biserica „Cuvioasa Para-
schiva” din Rășinari a avut
un rol important în istoria
neamului și a Bisericii orto-
doxe din Transilvania.

Sub streașina lăcașului
de închinare, rășinariii au
făcut legământ să lupte pe
două fronturi: unul pentru
apărarea credinței strămo-
șești împotriva celor care
le-au luat cu forță biserica
și doreau să-i treacă la u-
niatisme și în al doilea rând
cu burghezia Sibiului pen-
tru apărarea moșiei și a
drepturilor străbune, lupte
ce s-au încheiat cu biruința
retrocedării bisericii acelo-
ra care au construit-o, or-
todocșilor și declararea co-
munei Rășinari, la anul
1786, drept „liberă regească”
de către împăratul Io-
sif al II-lea.

În acele vremuri de asu-
prire politică și religioasă,
biserica „Cuvioasa Para-
schiva”, a servit episcopilor
Dionisie Novacovici, Sofro-
nie Chirilovici, Ghedeon Ni-
chitici și Gherasim Adamo-
vici ca biserică episcopală și
Rășinariul ca reședință a a-
cestora. De aici, episcopii
trimiteau pastorale și circula-
re în eparhie și în biseri-
că, hirotoneau diaconi și
preoți pentru parohiile din
Ardeal.

Așa, Rășinariul devine un
centru al ortodoxismului
transilvănean.
Tot sub streașina bisericii
noastre în secolul al XVIII-
lea au deprins tainele pictu-
rii ucenicii vechilor zugravi

de biserici și iconari, „șco-
liți” prin mănăstirile din
Țara Românească. Întorși pe
locurile natale au creat o a-
devărată „școală” de zugravi
bisericești, fiind cunoscute
trei generații de pictori ră-
șinari. Reprezentanți ai
curentului brâncovenesc, au
pictat biserici în Rășinari,
în Mărginimea Sibiului și în
județele Alba, Hunedoara,
Mureș, Brașov și Argeș.

Ca un far luminos care lu-
minează în întuneric s-a do-
vedit a fi biserica „Cuvioasa
Paraschiva” și pentru gene-
rațiile de rășinari care s-au
format la umbra ei. Voi aminti: membrii fami-
liei Barcianu, memorandis-
tul Eugen Brote, naturalis-
tul Ilarie Mitrea, filosoful
de talie mondială Emil Cio-
ran și nu în ultimul rând
pe „trubadurul suferinelor
și a năzuințelor românești
de dincoace de Carpați”, pe
Octavian Goga.

Octavian Goga se trăgea
din „dinastia” de preoți și
protopopi Barcianu. Din stră-
rul de părinți, moși și stră-
moși ai poetului mă voi opri
asupra acelor care au avut
un ecou adânc în sufletul
poetului trezindu-i conștiin-
ța spre istoria și cultura po-
porului român.

Sava Popovici Barcianu,
zis „cel bătrân”, care a trăit
între anii 1735—1808, a fost
un preot iluminist, vestit
copist și ilustrator de carte
care ne-a lăsat peste 30 de
cărți în manuscris.

Strănepotul lui Sava Po-
povici Barcianu a fost pro-
topopul Ioan Bratu, bunicul
poetului. Cărturar și mare
patriot participă la Marea
Adunare de la 1848. Face
parte din escadronul de trei
sute de călăreți rășinari
care iau parte la revoluție,
ca apoi să se refugieze la
Râmnicul Vâlcea. După o
prigebie de 3 ani se întoarce
acasă și devine un colabora-
tor asiduă al mitropolitului
Andrei Șaguna.

Pe înaintașii săi poetul
Octavian Goga îi va pomeni
cu cucernică emoție.

Pe Sava Popovici cel bă-
trân îl vedea prin manuscri-
sele sale păstrate în biblio-
teca familiei ca pe un lumi-
nător al poporului român.

De la protopopul Ioan
Bratu păstra un caiet ma-
nuscrit cu cântări religioase
cu nuanță oltenescă. De aici
izvora în poeziile sale ideea
de unitate națională a româ-
nilor de pe cele două ver-
sante ale Carpaților. Cu
nostalgie își va aduce amine-
te de tatăl său, preotul
Iosif și de mama lui Aure-
lia care l-au crescut în mi-
ros de aghiasmă și tămâie,
strecurându-i în suflet în
anii copilăriei dragostea de

biserică și de neam, dra-
gostea de carte, de înainta-
și care au obosit pentru ridi-
carea poporului prin cul-
tură. Și Aurelia Goga a
scris poezii pe care le-a pu-
blicat în revista Familia
din Oradea Mare.

Și fiul ei, Octavian, a
scris. Moștenind arta con-
deiului de la mamă, de la
înaintași și înzestrat de la
Dumnezeu cu har, Octa-
vian Goga avea să ajungă,
așa după cum spunea Nico-
lae Iorga: „Poetul cel mai
mare al Ardealului româ-
nesc și unul din cei mai
înțai poeți ai neamului”.

În continuare, cuvinte
de apreciere asupra perso-
nalității lui O. Goga au
fost rostite de către prof.
univ. dr. Pamfil Matei, de-
canul Facultății de Litere
și Arte, după care a urmat
recitalul de poezie din
creația poetului susținut de
cunoscuți actori Ilina To-
mroveanu, Traian Stănes-
cu și Marius Bodochi. Pen-
tru două ore, ca și în anii
copilăriei și adolescenței
poetul avea să fie prezent
în Biserica Veche prin cele
40 de poezii, recitate de
strănepoții săi, cu mare
sensibilitate și adâncă artă
actoricească. Întors în bise-
rica în care a fost botezat,
în satul natal, unde moșii
și strămoșii săi au luptat
pentru apărarea credinței și
a ființei naționale, O. Goga
prin glasul actorilor și trăi-
rea sufletească a auditoriu-
lui, prin poeziile sale ne-a
demonstrat încă o dată că
a fost „un mare poet-pro-
fet” și era, prin structura a-
ceasta, mesagerul și prizo-
nieriul unei vremi istorice
de mari tensiuni și conflic-
te. El s-a dăruit întreg unei
misiuni de care s-a pătruns
cu o fervoare de-a dreptul
mistică, poezia fiind pentru
el o „chemare” la fel de
sfântă ca și altarul unde
slujiseră, din tată-n fiu,
înaintașii lui”. (Mircea Za-
ciu, O. Goga. Poezii, Sibiu
2004, p. 95).

Seara târzie de toamnă
avea să se încheie prin
înălțătoare cântări religioa-
se închinare Tatălui Ceresc
și Maicii Domnului, în in-
terpretarea Corului de ca-
meră „Cedonia” al Casei de
Cultură a Sindicatelor din
Sibiu, dirijat de prof. Flo-
rin Soare.

Prin gând și prin cuvânt,
prin recitalul de poezie am
adus omagiul iubirii și al
prețurii noastre „poetului
pătimirii” și prin sfânta
cântare a imnurilor de lau-
dă am trăit bucuria curată
în care ne-am întâlnit cu
Dumnezeu și cu sfinții Săi
în fosta „biserică episcopa-
lă” din „satul din margine
de codru” — Rășinari.

Pr. NICOLAE JIANU

A doua Conferință preotească semestrială

A doua conferință preo-
tească semestrială, din anul
2004, s-a desfășurat la Pro-
topopiatele din Arhiepiscopia
Sibiului după cum urmează:
Agnita — 5 octombrie, Sibiu
— 12 octombrie, Mediaș —
13 octombrie, Făgăraș — 20
octombrie, Săliște — 25 oc-
tombrie, Avrig — 27 octom-
brie, Brașov — 28 octom-
brie și Rupea — 2 noiem-
brie.

Tema dezbătută a fost:
„Cântarea omofonă — mij-
loc de întărire a unității de
credință”. S-a votat ca prin
această temă să se răspundă
hotărârii Sf. Sinod nr. 8400/
13—14 febr. 1996, reînnoită
în data de 15 iunie 2004 prin-
vind promovarea cântării o-
mofone în parohiile Bisericii
Ortodoxe Române.

Conferințele au fost prezi-
date, cu binecuvântarea
I.P.S. mitropolit Antonie, de
către P.S. episcop vicar Vi-
sariu Rășinariu. Au parti-
cipat, la fiecare protopo-
piat și câte unul dintre con-
silierii eparhiali și inspec-
torul eparhial.

Pe lângă preotul desem-
nat să susțină conferința,
alți doi preoți au fost de-
seminați în calitate de co-
raportori.

Ideile principale pe care
s-au axat expunerile, la toa-

te protopopiatele au fost a-
cestea:

1. Cântarea liturgică în is-
toria Bisericii, temeiuri bi-
blice și patristice pentru
cântarea în comun a credin-
cioșilor.

2. Cântarea omofonă în
Biserica Ortodoxă Română.

3. Muzica bisericească tra-
dițională din Ardeal.

4. Mijloace și modalități
pentru dezvoltarea cântării
bisericești în comun.

5. Cântarea liturgică omo-
fonă, mijloc de întărire a
credinței străbune.

Au urmat discuții și s-au
făcut exemplificări practice.

Preoții care pentru moti-
ve întemeiate n-au putut
participa la conferința de la
Protopopiatul de care apar-
țin, au fost reprogramați să
participe la conferința de la
cel mai apropiat protopopiat.

O problemă adusă în dis-
cuție a fost cea a cântăreților
de la strană. S-a sesizat
faptul că aceștia sunt tot
mai puțini. Preoților le re-
vine marea responsabilitate
de a identifica și stimula ti-
nerii cu calități vocale și dra-
goste față de Biserică spre
a-i sprijini în deprinderea
cântării bisericești și cunoaș-
terea tipicului.

În legătură cu această pe-
nurie ce se face resimțită,

conducerea Arhiepiscopiei
Sibiului a organizat, în luna
septembrie a.c., un curs de
atestare pentru cântăreții
bisericești, cu o durată de
două săptămâni. Astfel de
acțiuni se vor mai repeta.

S-a stăruit și asupra re-
citalului liturgic, respectiv
asupra corectitudinii și cali-
tății părții de cântare bise-
ricească ce revine preotului.
Și aici s-au adus exemplifi-
cări.

În intervențiile de la toate
protopopiatele s-a apreciat
utilitatea tematicii dezbă-
tute.

Nu a fost ocolită nici pro-
blema răspândirii tot mai
mult a unui gen de cântare
străin de tradiția ortodoxă.
Este vorba de acele cântări
ce se execută în timpul când
se împărtășesc preoții și ca-
re, în multe locuri, au eli-
minat total precesele tradi-
ționale. Între unele și altele
există o mare diferență ca-
litivă, de conținut. De a-
ceea, s-a stăruit asupra re-
învierii tradiției prin rein-
troducerea frumosașelor pri-
cesne, care exprimă învăța-
tura noastră de credință și
îi ajută pe credincioși în cu-
noașterea acesteia.

Pr. Prof. D. ABRUDAN

Fapte și orientări creștine

(Urmare din pag. a 4-a)

strai rupt, i-a trimis o plapomă de 36 de gal-
beni, rugându-l cu toată insistența să se ac-
opere cu ea în amintirea celui care i-a dăruit-o.
Primind-o și acoperindu-se după multa lui
rugare o singură noapte, aproape toată noap-
tea vorbea prin somn — spuneau slujitorii
care l-au auzit cum se zburcună. Cuvintele
pe care le spunea erau acestea: — „ce va zice
lumea de smeritul Ioan (câci așa și zicea tot-
deauna), că te acoperi cu un acoperământ de
36 de galbeni, iar săracii, frații lui Hristos,
îngheață de frig? Câți nu dorm pe câte o jumă-
tate de rogojină și se acopăr cu cealaltă
jumătate, neputându-și întinde nici picioa-
rele, ci dorm ghemuiți și tremurând? Câți
dintre oamenii de la munte nu se culcă fără
lumină, căzându-se din două părți: de frig
și de nemâncare? Câți n-ar dori să se sature
măcar din cojile și din păștile goale căzute
de la masa mea? Câți n-ar dori măcar să-și
înnoaie o coajă de pâine în zeama pe care
o aruncă bucatării mei? Câți n-ar pofti mă-
car să miroase vinul care se varsă prin piv-
nița mea? Câți străini nu sunt chiar a um în
orașul acesta, care n-au unde să-și plece
capul, ci stau întinși pe jos prin piețe, poate
și uzi de ploaie? Câți nu sunt care nu gustă
untdelemnul câte o lună sau chiar două? Câți
nu sunt care n-au decât o singură haină și
vara și iarna și așa se nenorocesc îmbolnă-
vindu-se? Iar tu, care aștepti să ai parte și
de fericirea veșnică, bei vinuri scumpe și te
ghiftuiești de pește, petreci în chioșcuri stră-
lucitoare și faci toate relele, acum te mai în-
călzești și cu o plapomă de 36 de galbeni!
Dacă într-adevăr așa trăiești și așa petreci în
atâta îmbuibare, atunci nu mai aștepta să te
bucuri de fericirile vieții de dincolo, ci mai

bine ascultă ce i s-a spus bogatului acelaia:
„tu ai luat cele bune în viața aceasta, iar cei
săraci cele rele. Aceia se mângâie acum, iar
tu te chinuiești”. Binecuvântat e Domnul,
dar smeritul Ioan nu se va mai acoperi a
doua noapte cu acoperământul acesta, căci
mai drept este și mai plăcut Domnului să se
acopere din prețul ei 144 de frați și stăpâni
ai tăi, decât tu nenorocitul! Câci se vindeau
4 straie pe un galben. Și de aceea a doua zi
a și trimis s-o vândă și să cumpere pe ea
haine săracilor. Când era să se facă târgul,
tocmai trecea pe acolo bogătașul care i-o dă-
ruise, de aceea s-a hotărât s-o cumpere și să
i-o ducă din nou Sfântului. Acesta din nou
o trimise la vânzare, dar omul iarăși o cum-
pără și o aduse Sfântului, cerându-i să se
acopere cu ea. Când a văzut că bogătașul a fă-
cut același lucru și a treia oară, Sfântul i-a zis
zâmbind: „Să vedem care se va supăra mai
îute: eu vânzând-o sau tu cumpărând-o? Câci
omul era peste măsură de bogat și primi-
rea cu plăcere să dăruiască orice i s-ar fi ce-
rut, parcă ar fi cules de pe el, zicând că pen-
tru a da săracilor, pot fi despuiați de bună-
voie bogății...”

Și astfel, orice creștin poate scoate și din
aceste întâmplări măcar trei învățăminte și
anume:

- 1) să nu ținem mânia, ci să căutăm să ne
împăcăm cât mai repede;
- 2) adevărată înrădire dintre oameni nu-i
cea de sânge, ci cea bazată pe virtute și
- 3) binefacerea mântuiește și pe cel ne-
voiaș, dar mai ales înalță sufletește pe cel
care dăruiește.

Și ce bine ar fi dacă am pune la inimă ast-
fel de orientări și fapte!

Sesiuni comemorative

(Urmare din pag. a 2-a)

pomenire, care a fost susținut muzical de
un cor al studenților teologi. Sesiunea co-
memorativă s-a desfășurat în Aula Facul-
tății de Teologie cu contribuția prestigioasă
a prof. univ. Mircea Păcurariu (Nicolae
Cristea și generația sa), a conf. univ. Anca
Sirghie (Nicolae Cristea - publicistul), a conf.
univ. Mihai Racovițan (Importanța mișcării
memorandiste) și a cercetătoarei Ana Gra-
ma (Prin familia lui Nicolae Cristea). Ulti-
mul moment al manifestării l-a constituit
lansarea cărții *Memorandistul Nicolae Crys-
tea și epoca sa. Culegere de studii*, semnată
de Anca Sirghie și prezentată de prof. univ.
Dumitru Abrudan, consilier cultural la Ar-
hiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

La solicitarea unor cadre didactice un versi-
tare, comemorarea s-a reluat în 16 nov. a.c., și
la Facultatea de Jurnalistică, în prezența a
peste 100 de studenți, profesori și invitați,

într-o atmosferă de adâncă trăire patriotică,
încălzită și datorită recitalului de poezie
rostit de actorul Paul Mocanu și de inter-
venția prof. Vasile Rusu, care a recomandat
cărțile d-nei Anca Sirghie, ca parte esențială
a exegezei autorului.

În seara aceleiași zile în localitatea de
obârșie a celui comemorat, Ocna Sibiului, la
sediu Primăriei s-au reunit cei mai vred-
nici reprezentanți ai intelectualității orașu-
lui, care împreună cu urmașii lui Nicolae
Cristea au evocat momente semnificative
din existența celei mai prestigioase perso-
nalități născute pe acele meleaguri. S-a
făcut propunerea ca liceului din Ocna Si-
biului să i se dea numele lui Nicolae Crys-
tea, iar în zona centrală a orașului să se ri-
dice un bust comemorativ. La Sibiu ar tre-
bui desemnată o stradă care să poarte nume-
le memorandistului, întrucât generațiile vii-
toare trebuie să aibă în Nicolae Cristea un
model demn de urmat.

Lucrările Comisiei Mondiale de Misiune și Evanghelizare (CWME) a Consiliului Ecumenic al Bisericii (CEB)

Seminario Evangelico de Teologia, Matanzas, Cuba
30 septembrie — 7 octombrie 2004¹

Obiectivul general al Comisiei este acela de a activa împreună cu bisericile, partenerii ecumenici și agențiile misionare în vederea unei mai profunde înțelegeri a misiunii lui Dumnezeu — *missio Dei*, în lumea de astăzi, și a unui angajament mai ferm pentru a participa împreună la această misiune.

Programul Comisiei cuprinde cinci domenii de activitate principale: Conferința Mondială de Misiune și Evanghelizare; studierea misiunii; evanghelizarea; misiunea în solidaritate cu săracii (Urban Rural Mission — URM); sănătate și tămăduire.

1. O mare parte din timpul de lucru al Comisiei a fost dedicată pregătirii Conferinței Mondiale de Misiune și Evanghelizare care se va desfășura pentru prima dată într-o țară ortodoxă — Atena, Grecia, 9—16 mai 2005. Tema va fi: *Called in Christ to be reconciling and healing communities* (am putea traduce: „Chemati în Iisus Hristos să fim comunități în care să existe reconcilierea și tămăduirea”), și va avea ca moto invocația: „Come, Holy Spirit — heal and reconcile” („Vino, Duhule Sfinte — tămăduiește și reconciliază”). Rezultatele Conferinței vor fi parte a pregătirilor pentru a IX-a Adunare Generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006). Conferința are următoarea web page: www.mission2005.org

2. Studiarea misiunii este o preocupare constantă a Comisiei și a staff-ului specializat din Geneva.

a) La prima întrunire a actualei Comisii (Morges, Elveția, aprilie 2000) s-a adoptat documentul intitulat: „Mission and Evangelism in Unity Today” („Misiune și evanghelizare în unitate astăzi”), și a fost propus pentru studiere și reflecție tuturor bisericilor. Documentul subliniază faptul că termenii: „misiune” și „evanghelizare”, fiind în strânsă relație, sunt percepți și folosiți fie în mod diferit, fie sunt considerați identici. Cuvântul „misiune” implică o înțelegere holistică (în lb. greacă holon = întreg): proclamarea și împărtășirea Evangheliei prin cuvânt — *kerygma*, fapte diakonice, rugăciune și cult — *leiturgia* și prin mărturia de zi cu zi a vieții creștine — *martyria*; învătarea credincioșilor în vederea zidirii și întăririi legăturii lor cu Dumnezeu și între ei; și *tămăduirea* lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc și sufleteș, și reconciliați în vederea comuniunii — *koinonia* cu Dumnezeu, comuniunii între ei, și comuniunii cu întreaga creație.

Noțiunea „evanghelizare”, deși nu exclude diferitele dimensiuni ale misiunii, concentrează atenția asupra rostirii explicite și intenționate a Evangheliei, inclu-

1. Articolul se dorește a fi și un modest omagiu adus atât de regretatului Părinte Profesor Ion Bria la 75 de ani de la nașterea sa.

zând invitația la convertire personală la o nouă viață, la „viața în Hristos” și la condiția de ucenic. Misiunea și evanghelizarea sunt atât imperativ cât și vocație. Misiunea este o problemă centrală pentru credința și teologia creștină. Nu este o opțiune, ci mai degrabă un imperativ existențial și o vocație. Misiunea este parte constitutivă și condiționează însăși existența Bisericii și a tuturor creștinilor. Dumnezeu Se revelează, prin Sf. Scriptură și prin Tradiție, ca fiind într-o continuă dinamică misionară: Se manifestă mereu ca Domn al istoriei, conducând poporul Său spre plenitudinea vieții prin mijlocirea legămintelor, a Legii, a profeților care erau exponenții voinței lui Dumnezeu și interpretai semnele timpului; este Cel Care ne iubeste atât de mult încât vine în lume, „întru ale Sale” (In. 1, 11) prin întruparea Logos-ului, și Care, prin puterea Duhului Sfânt, manifestă dragoste față de omenire, menține întreaga creație în existență și o conduce spre transfigurare. Misiunea lui Dumnezeu — *missio Dei* nu are limite sau bariere; se adresează întregului neam omenesc (deoarece toți oamenii au fost recapitulați în Hristos), și creației ca întreg (și aceasta restaurată de Hristos) de-a lungul istoriei. Parabola Samaritanului milostiv și convorbirea Mântuitorului cu femeia siro-feniciană sunt indicii clare în acest sens.

O înțelegere trinitară a *missio Dei* este prin urmare foarte importantă. Pe de o parte, aceasta promovează o înțelegere inclusivă a prezenței și lucrării lui Dumnezeu în întreaga creație și între toți oamenii, prin urmare semne ale acestei prezențe și lucrări, chiar și în legătură cu cele mai neașteptate persoane și locuri, pot și trebuie să fie identificate, afirmate și luate în considerare. Pe de altă parte, prin afirmarea clară a faptului că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt prezenți și lucrează împreună în orice circumstanță, se evită orice separație în iconomia dumnezeiască.

Missio Dei este sursa și temeiul misiunii Bisericii, trupul lui Hristos. Prin Hristos, în Duhul Sfânt, Tatăl Se sălășluiește în Biserică, conferind putere și har membrilor ei. Astfel misiunea devine pentru creștin o obligație interioară urgentă, chiar un test și un criteriu pentru evaluarea vieții autentice în Hristos, avându-și rădăcinile în negrăita iubire a lui Hristos, care invită pe toți la abundența de

viață pe care El a adus-o lumii (In. 10, 10). Participarea la misiunea Sfintei Treimi este co-naturală Bisericii și, prin urmare, tuturor creștinilor, și nu doar unor persoane particulare sau unor grupuri specializate. Duhul Sfânt îi transformă pe creștini în mărturisitori vii și plini de curaj (cf. F. Ap. 1, 8). „Nu putem să nu vorbim despre ceea ce am văzut și am auzit” (F. Ap. 4, 20; cf. 1 In. 1, 1 sq.). Acesta a fost răspunsul Sf. Apostolului Petru și Ioan când li s-a poruncit să păstreze tăcerea despre Iisus; sau potrivit cuvintelor Sf. Ap. Pavel: „Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este spre laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, voi mie dacă nu voi binevestii?” (1 Cor. 9, 16).

Documentul se referă pe larg și la contextul misionar de astăzi analizând fenomenul globalizării corelativ dezvoltării economice și schimbării mijloacelor de comunicare. Există tendința de a se impune o mono-cultură și un nou set de valori majorității societăților umane, producându-se schimbări iremediabile ale vieții tradiționale. Biserica va trebui să reafirme cu curaj și perseverență valoarea unică și eternă a oricărei persoane umane. Creștinii nu pot duce o viață dihotomică: viața religioasă și cea seculară constituie o singură realitate. Viața însăși trebuie să fie o continuă „liturghie după liturghie” — după fericita formulare consacrată de regretatul Părinte Profesor Ion Bria —, o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii și cu întreaga creație. De aceea toate realitățile cu care se confruntă omul trebuie să fie subiect de reflecție teologică. Credința trebuie să atingă toate domeniile vieții — inclusiv justiția socială și economică, politica, etica, genetica și mediul înconjurător — și să facă posibilă oferirea unor răspunsuri și îndrumări profetice.

Un al doilea document, având ca temă misiunea și reconcilierea a fost propus bisericilor de Comisia de misiune pentru studii și reacții și va fi folosit într-o plenară și în grupe de lucru la Conferința de misiune din Atena (mai 2005). Forma finală a documentului, care va fi prezentată participanților la Conferință, va rezulta în urma unei consultații ce va avea loc la Geneva în ianuarie 2005, când se vor analiza și încorpora în textul inițial toate comentariile și reacțiile pertinente care se vor fi primit până atunci.

Tema este abordată din mai multe perspective: teologică, biblică și liturgică, după care se precizează faptul că reconcilierea și tămăduirea reprezintă un scop și un proces, o dinamică, și se specifică cele patru elemente care necesită o atenție specială: adevărul, amintirea trecutului, dreptatea și iertarea. Un factor esențial în procesul reconcilierii este restituirea. Se au în vedere reparații și compensații reale, nu doar simbolice, pe care sunt datorate să le onoreze cei care au acționat nedrept în trecut, societățile actuale fiind obligate să-și asume acele greșeli. Este vorba în primul rând de ce s-a întâmplat în colonii, și de perpetuarea unor atitudini inacceptabile răspândite prin neo-liberalismul din era globalizării.

b) *International Review of Mission*. Revista internațională de misiune, apare de patru ori pe an. Primele două apariții ale anului 2003 au fost dedicate temei: „Misiunea în contextul secularizării și post-modernității”, cea de a treia altor aspecte esențiale ale misiunii, iar ultima cuprinde documentele consultației prin care s-a aniversat o jumătate de secol de la Conferința de Misiune desfășurată în Wollingen.

Prima ediție a acestui an are ca temă schimbările esențiale ale „centrului de gravitație” al creștinătății. Se știe că astăzi doar 1/3 din populația globului de aproximativ 6 miliarde de locuitori este creștină. Dacă primele comunități creștine au aparținut Sudului, s-a ajuns ca în jurul anului 1500, 92% dintre creștini locuiau în Nord. Se estimează că până în anul 2100 mai mult de 3/4 dintre creștini vor fi în Sud. De exemplu, dacă în anul 1900 în Africa existau doar aproximativ 10 milioane de creștini, în anul 2000 erau 360 de milioane, iar în 2025 se estimează un număr de peste 600 de milioane. Aceste schimbări vor avea consecințe teologice și misiologice. Cui va aparține teologia (teologhisirea) și cine va face misiune? Ce implicații va avea proximitatea creștinilor cu musulmanii în Nigeria, Sudan, Indonezia și Filipine, sau cea cu hindușii în India, cu budiștii în Asia de sud-est? A nu se uita faptul că la peste 4000 de culturi, din cele 13000 existente nu a ajuns mesajul Evangheliei. Potrivit experienței acumulate, mulți dintre cei care au aparținut marilor religii ale lumii, odată încreștinați, nu renunță la tot trecutul lor religios.

Recenta apariție a revistei are ca temă tămăduirea privită din mai multe perspective și în diferite contexte. Deosebit de importantă este și publicarea documentului intitulat: „A Church of all and for all: an interim statement” — „O Biserică a tuturor și pentru

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. NICOLAE MOȘOIU

(Urmare din pag. a 2-a)

că Șaguna, el singur, în afară, însemna mai mult decât restul de 280 000 români împreună. Om cult în puterea cuvântului, om plin de abnegație, om cu vederi întinse, care totdeauna știa de ce e vorba, ce este și ce nu este în anumite împrejurări cu puțință, el era o garanție pentru aceia cari prin mijlocirea lui se puneau în înțelegere cu poporul român. Curtea din Viena își zicea: „Es ist ein Mann, mit dem man sich verstandigen kann und der im Notfall über die Rumanen im sinne einder bestimmten Vereinbarung verfügen kann”.¹ Unde e astăzi omul care ar putea să dea cuiva această garanție? (I. Slavici, Scrisoarea din 13-22 martie 1881).

Prezența „Telegrafului Român”, ca gazetă cu spectru larg, adică politic, industrial, comercial și literar, era simțită ca necesară. Cei care au schimbat denumirea de „Telegraful popular”, cum fusese propunerea inițială, erau Andrei Șaguna și Aaron Florian, redactorul, care a formulat și programul noii apariții publicistice în termeni generici. Idealul unionist rămâne o constantă a lucrării publicistice românești în a doua jumătate a secolului. După plecarea lui Aaron Florian la Viena, după de redactor va fi preluat pe rând de Pavel Vasici, Ioan Bădilă, Visarion Roman, Ioan Rațiu, Zaharia Boiu și Nicolae Cristea, proaspăt întors de la studii din Germania. Era în septembrie 1865. El a rentabilizat economic gazeta. Dacă nu a fixat, el a lărgit cadrele unui schimb de valori cu românii de peste Carpați, publicând materiale trimise de scriitorii de acolo. Relația lui N. Cristea cu Slavici a avut fațete multiple, așa cum dovedește corespondența lor. Colaborarea dintre cei doi publiciști se va concretiza în acel răstimp și prin apariția în paginile „Telegrafului Român” a unor studii politice ale lui Ioan Slavici.

Referindu-se la această perioadă din biografia lui Ion Slavici, istoricul literar G. Călinescu ținea să complimească datele stricte cu precizarea orientării scriitorului, devenit înflăcărat junimist, când nota: „Atunci Slavici luă redacția zarului „Timpul”, apărut la 15 martie 1876, și neglijat de Grădeanu. În acești ani trăia tot prin preajma lui Maiorescu și în mediul lui germanic, luând parte la reuniuni și la plimbările în împrejurimile orașului.”

Se finalizează, astfel, în presa epocii o mai îndelungată preocupare, familiară și lui A. D. Xenopol. Acesta, aflat la Berlin, îi scria lui I. Negruzzi, vrednicul secretar „perpetuu” al *Junimii*, redactorul celebrei reviste „Convorbiri literare”: „Mi se pare că Slavici e acel ce ți-a promis articole asupra unguirilor”. Cu viu interes revenea același istoric A. D. Xenopol, la 14 iunie 1871, așteptând să desopere tratată tema anunțată în „Convorbiri literare”, drept pentru care el se arată nerăbdător, scriindu-i inimosului secretar al re-

vistei ieșene: „Nu-mi spui nimic de articolul lui Slavici asupra unguirilor”. Proiectul pe care autorul îl anunțase epistolar lui Iacob Negruzzi părea ambițios („Afară de cele două părți cari le-ai primit de la fratele Eminescu, mai sunt patru: *Individualitatea maghiară, Guvernul maghiar și Noi și maghiarii*. Din acestea, partea din urmă nu e gata”. El era totodată dificil de înfăptuit, nu numai din cauza unei documentări lacunare, ci și din lipsa răgazului necesar cizelării stilistice și structurării optime a materialului folosit. De aceea, în primăvara anului următor, Ioan Slavici făcea dovada unei admirabile tenacități umbrite, însă, de o dezamăgire ce nu mai putea fi ascunsă, când preciza: „Studiile asupra maghiarilor le voi trimite... Nu-mi plac, însă. Le scriu acum a treia oară”. Preocuparea aceasta fusese cu certitudine incurajată de Mihai Eminescu, de la a cărui propunere, de altfel și pornise. Contribuția studentului poet nu se rezumase doar la un îndemn verbal, ci Mihai Eminescu intervenise modelator, cu o autoritate pe care Ioan Slavici, proaspătul prieten transilvănean, nu ezită să i-o recunoască atunci când, după amănări nedorite, scria ezitant lui Iacob Negruzzi: „Dacă totuși se va publica studiul despre maghiari, vă rog, nu ștergeți, nu coregeți — ci chiar și adăugați. Nu pentru mine, ci pentru „Convorbiri”. Una mă liniștește: studiul a trecut prin mânele destilatoare ale lui Eminescu. Aș merita, însă, ca să fiu aspru pedepsit pentru cutezarea mea: mi-am promis-o însă, cum că nu voi mai lucra nimica înainte de a avea timp”.

O concluzie imediată este aceea că problema românilor transilvăneni începe să intereseze pe confrăii lor de peste Carpați.

Pentru că literatura necesita un spațiu mai larg, pornind din 1 ianuarie 1876 Cristea publică suplimentul hebdomadur „*Foișoara Telegrafului Român*”, care însă nu apare mult timp, ci numai până în debutul anului 1878. Adevărul că „*Foișoara*” era cercetată cu interes peste munți îl dovedește și comentariul din „*Convorbiri literare*” al lui Eminescu: „ea e menită a pune în mână învățătorului sătesc și a preotului o lectură, scrisă românește de-a dreptul, lesne de înțeles și folositoare. Totodată găsim în face dări de seamă asupra cărților străine, care ating întrucâtva și pe români, disbați asupra limbii s.a. de-aștă numai că partea de căpetenie o formează studiul de o neîgăduită utilitate. Ortografia e fonetică, cu conștii etimologice, pe care le-am făcut și noi”.² După cum observa judicios Eminescu, ortografia cipariană etimologizantă era înlocuită treptat în publicația lui Cristea cu cea fonetică, promovată și de către Junimea. La Blaj — „*Luminătarul poporului*” era prima publicație românească, cu li-

Publicistul Nicolae Cristea

tere latine. Acest deziderat împărtășit probabil și de redactorul sibiian nu este singurul care îl va îndreptăți pe M. Păcurariu să constate că în prima publicație românească de la Sibiu se înfăptuise o „adevărată revoluție culturală.” Tot la „*Telegraful Român*” și în suplimentul său literar se promova limba vorbită de popor, folclorul, se încuraja unificarea ortografiei fonetice și se propunea ideea publicării unui dicționar etimologic. Interesau problemele de limbă literară și se publicau traduceri din operele unor scriitori prestigioși ai creației universale: Cehov, Dostoevski, Al. Dumas, Lamartine, Maupassant, G. Sand, M. Twain, Gorki etc. Aici semnavă în mod așteptat ilustrați transilvăneni ca A. Mureșanu, I. Vulcan, I. Slavici, G. Coșbuc, I. Chendi, Șt. O. Iosif, O. Goga și clerici docti, care orientează interesul spre *Actele Sinodului Arhidiecezei greco-răsărite din Ardeal* pe anii 1870-73, spre *Protocoalele Congresului Național bisericesc român de religie greco-răsăriteană*, de la Sibiu din 1870, după ce un an mai înainte se publicase Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria și Transilvania. Nicolae Popea scria în 1870 despre *Vechea Mitropolie Ortodoxă Românească a Transilvaniei. Suprimarea și restaurarea ei*. În foaia sibiiană apăreau și scrieri ale clasicii literaturii române ca Alecsandri, Eminescu, Creangă, Delavrancea. În perioada lui Cristea privită mai strict, T. Maiorescu publicase în mai multe numere din 1867 *Despre poezia română*, repodată după „*Convorbiri literare*”. Tot în acel an, un text care anterior fusese publicat în „*Convorbiri literare*”, cu reflecțiile lui B.P. Hașdeu pe marginea dramei istorice *Răzvan Vodă*, după recenzia făcută de Petre Carp, apăreau și în paginile „*Telegrafului Român*”. Mai târziu, în 1879, este semnalată comedia *Trei crai de la răsărit* a aceluiași autor. Cristea era atent la marile evenimente literare ale românilor. Se comentează succesul lui Vasile Alecsandri, care la Montpellier primise în 1878 un premiu pentru poezia *Cântecul gîntei latine*. Sibiienii îi vor formula lui Alecsandri chiar și o telegramă de felicitare. Se urmăresc ecurile în Franța la acest succes românesc, iar inițiativa unui profesor de ebraică din Bacău de a traduce *Cântecul gîntei latine* și *Penes Curcanul* nu este nici ea trecută cu vederea, mai ales că însuși autorul a formulat mulțumiri, repoduse aici după „*Timpul*”.

Perioada celor 18 ani este cea mai interesantă evenimential și calitativ, căci acum se comentează congresul studenților de la Putna, Războiul de Independență, schimbările din viața politică a regatului român sub Carol. Se întărește unitatea culturală a românilor din cele 3 principate și de pretutindeni. Vre-

mea de glorie a „*Telegrafului Român*” se încheie odată cu demiterea lui Cristea. Orientarea publicației va focaliza spre religie, direcție oficializată după 1918, când ea devine „o foaie bisericească”.

În cadrul presei sibiene aceasta era singura publicație care, pe lângă preocupările de politică, industrie și comerț, și-a deschis paginile și spre literatură. Sunt semnalate noile apariții editoriale, cărora li se fac recenzii. Se dau amănunte despre viața scriitorilor români — (din biografia lui Bolintineanu, ca reproducere după „*Familia*” sau o biografie a lui Anton Pann) și a celor străini (aniversarea în 1881 a lui Victor Hugo la 80 de ani). Desigur că și înainte de născut lui Cristea ca redactor șef, erau publicați aici Alecsandri, ca autor al versurilor din *Adio Moldova!*, ca apoi să semneze *Altarul mănăstirii Putna, Sergentul, Rodica*. Apar Asachi, Anton Pann, Bolintineanu, prezent cu *O fată tânără pe patul morții*, text român și german. În perioada sa va debuta tocmai în „*Telegraful Român*” Al. Macedonski, poetul care trimite de la Viena un text publicat în nr. 94 din 26 noiembrie/8 decembrie 1870 sub titlul *Dorința Poetului*, colaborarea având să se reia mai târziu.

Unul dintre colaboratorii cei mai importanți de peste Carpați este și scriitorul Ioan Slavici, a cărui semnătură începe să apară aici în 1873. Aici vede lumina tiparului născut *Gura satului* cu începere de la nr. 63 din iunie 1879. Nu mult înainte, respectiv în nr. 59 din 1878 apăruse *Pseudokinetikos*, eseu lui Al. Odobescu, comentat.

Se oglindește în gazeta sibiiană perioada de trecere de la literatura modernă la cea clasică, fără ca ea să fie o publicație pur literară.

Paginile gazetei sibiene sunt deschise polemicii pe teme politice actuale, aici Cristea argumentând poziția sa activistă și combătând pasivismul, sens în care multe editoriale ne pot edifica, chiar dacă nu sunt semnate. Consecvența cu care și-a apărut convingerile îl antrenează într-o răsunătoare polemică cu G. Barițiu, la ale cărei apostrofe violente verbale, Cristea răspundea cu înțeleaptă cumpătare.

Dacă activitatea sa la „*Telegraful Român*” i-a asigurat șansa de a fi actant principal, ctitorul „*Tribunei*” l-a pus pe același publicist într-o altă ipostază, cea de dirigitor din umbră, dacă nu în taină, al tinerilor ziariști.

Deși rămâne încă puțin cunoscut, Nicolae Cristea îndreptățește în bună parte prețuirea lui Vasile Netea, care-l aprecia drept „cea mai înaltă figură de gazetă ardelenă din secolul al XIX-lea, adevărată pildă de onestitate, de abnegație și eroism profesional”.

1 E un bărbat cu care se poate ajunge la înțelegere și care la nevoie poate dispune de români în sensul unei anumite înțelegeri.
2 Convorbiri literare, nr. 5/1 aug. 1877, p. 99.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Luni, 1 NOIEMBRIE 2004** — I.P.S. Sa s-a deplasat la București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- În aceeași zi s-a întâlnit cu P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului.
- A primit pe Ec. Gheorghe Bistriceanu, contabil șef la Arhiepiscopia Tomisului.
- A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareța Sf. Mănăstiri Christiana — București.
- **Marti, 2 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- A primit pe Dr. Andreescu din București.
- S-a întâlnit cu P.S. Casian Crăciun, episcopul Galaților.
- A prezidat lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, întrunit în ședință extraordinară.
- A primit pe scriitorul Boris Buzilă din București.
- **Miercuri, 3 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- **Joi, 4 NOIEMBRIE 2004** — S-a reîntors la Sibiu.
- **Vineri, 5 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Pr. Nicolae Coman din Brașov, președintele Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Marti, 9 NOIEMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.
- A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, Protopopul Făgărașului.
- A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Protopopiatul Sibiu.
- A primit pe P.C. Pr. Dr. Stelian Manolache de la Parohia „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Brașov.
- A primit pe P.C. Pr. Mărgineanu Nicolae și pe fiul acestuia, Mărgineanu Marcel de la Parohia Zărnești, — Protopopiatul Brașov.
- **Miercuri, 10 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, starețul Sf. Mănăstiri „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus.
- **Joi, 11 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Oancea Ezechil, consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.
- A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.
- A primit pe P.C. Pr. Prodea Vasile de la parohia Sf. Nicolae — Schei Brașov și pe fiul acestuia, P.C. Pr. Prodea V. Vasile Filip de la Parohia Zărnești-Brașov.
- **Vineri, 12 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe d-na Dr. Wang Xiaoguang însoțită de domni Maxiwojing, Renoag de la Ambasada Chineză — București.
- **Duminică, 14 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Dl. Sorin Dumitrescu — directorul Editurii Anastasia — București.
- A primit pe dl. Dr. Ionel Droc din București aflat în vizită la Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

Arhid. VASILE AVRAM

Membrii Sinodului Bisericii Ortodoxe a Serbiei fac apel la Națiunile Unite pentru sprijin în legătură cu problemele din regiunea Kosovo

Biserica Ortodoxă a Serbiei a făcut recent apel la comunitatea internațională pentru a sprijini revenirea persoanelor izgonite din Kosovo, în împrejurările con-

flictului din 1999 și de a acorda ajutor de urgență pentru restaurarea bisericilor distruse în timpul luptelor.

„Biserica așteaptă și speră că Națiunile Unite și Uniunea Europeană vor face dovada responsabilității lor istorice și își vor asuma angajamentele de a asigura restaurarea și protejarea moștenirii spirituale și culturale a regiunilor Kosovo și Metohija” au afirmat episcopii sârbi într-un mesaj transmis recent celor două organisme europene.

Precum se știe, oficial Kosovo este o provincie a Serbiei și Muntenegrului, dar se află sub supravegherea unei misiuni a Națiunilor Unite și a Forțelor NATO de menținere a păcii. Aceste forțe sunt aspru criticate de către sârbi pentru intervenția ineficientă din martie, anul acesta, când populația albaneză majoritară a declanșat o acțiune împotriva minorității sârbe. Incidentul a lăsat în urmă 19 morți, sute de locuințe incendiate și jefuite, iar peste 4000 de sârbi au fost nevoiți să părăsească provincia.

Episcopii ortodocși consideră că un plan al guvernului sârb, care să permită descentralizarea și auto-governarea de către diferitele comunități din provincie ar fi „unica posibilitate realistă de păstrare a multietnicității din regiunea Kosovo și de protejare a drepturilor omului”.

(Informație preluată din „Ecumenical News International” — Bulletin ENI, nr. 18/22 sept. 2004, p. 8).

Lucrările Comisiei Mondiale

(Urmare din pag. a 7-a)

toți: o declarație provizorie” (pp. 505—525). Documentul a fost prezentat Comitetului central al CEB în luna august 2003, care, la rândul său, l-a recomandat bisericilor pentru studiu, feedback și decizii. Este pentru prima dată când CEB acordă o atenție deosebită persoanelor cu dizabilități, după ce la a VIII-a adunare generală a CEB (decembrie 1998) se crea EDAN (Ecumenical Disabilities Advocates Network). Conținutul este foarte impresionant deoarece a fost redactat de EDAN în colaborare cu Comisia Faith and Order (în limba română: *Credință și Constituție*) după traducerea franceză: *Foies et Constitution*). Textul a fost tradus în limba română și va apărea în Anuarul Facultății noastre din Sibiu (2002/2003).

c) Diverse alte acțiuni, conferințe, consultații, programe, toate menite să ducă la o mai bună înțelegere a contextului misionar actual: de ex. înțelegerea creștină a pluralismului religios, a slujirii în context multicultural (*International Network Forum on Multicultural Ministry — INFORM*) ș.a.

3. Evanghelizarea are ca obiectiv general sprijinirea bisericilor și organismelor misionare pentru înfăptuirea obiectivelor și stimularea lor pentru a găsi cele mai relevante metode, programe și reflecții teologice în vederea obținerii perspectivei holiste.

a) *Ecumenical Letter on Evangelism*. Această publicație apare de două ori pe an, fiind tipărită în patru limbi de circulație (engleză, franceză, germană și spaniolă). Prima apariție a anului 2003 are ca temă evanghelizarea în China. Sunt deja 160 de milioane de creștini, și condițiile sunt propice, fiind posibilă tipărirea Bibliei la Beijing și în alte centre. Prin numărul lor (aprox. 1 miliard și 3 sute de milioane), chinezii reprezintă mai mult de jumătate din numărul total al creștinilor (aprox. 2 miliarde). Dar asemenea altor zone ale globului prezenta ortodoxă este slabă. Să nu uităm că o biserică se revigorează cel mai sigur prin misiunea externă care implică riscuri majore, dar și șansa unică de a mărturisii (*martyria*). A doua apariție a anului 2003 este dedicată „școlii de evanghelizare” desfășurate în Varșovia în octombrie 2003, iar prima a acestui an consacrarăi catedralei ortodoxe din Havana, de către patriarhul ecumenic Bartholomeu I. Au participat mii de ortodocși veniți din diverse zone ale globului, la eveniment participând și președintele Fidel Castro. Evenimentul, care a avut loc în 25 ianuarie 2004, a însemnat și recunoașterea primei comunități ortodoxe (astăzi aprox. 160 credincioși) din Cuba.

b) *School for Evangelism* (școala de evanghelizare), acțiuni purtând acest generic au avut loc în mai multe locuri, ultima, octombrie 2003, s-a desfășurat în Varșovia, având ca temă evanghelizarea în Estul Europei. La sfârșitul întâlnirii s-a dat publicității

documentul: „Call for Common Witness in Eastern Europe” („Chemarea de a mărturisi în comun în Europa de Est”), prozelistul fiind aspru criticat.

c) *Networking*. Consiliul Bisericilor din America de Sud a desfășurat un amplu proces în acest sens, această fiind contribuția lui majoră la Conferința din Atena.

4. Misiunea în solidaritate cu săracii (*Urban Rural Mission*). Prin acest program se dorește întărirea celor marginalizați și reziste propriei marginalizări, nu se caută ca altcineva să fie portul vocii pentru ei, ci ei să ajungă să aibă propriul lor glas. Este urgentă schimbarea mentalității în privința celor defavorizați. Este greșit să se spună: „Biserica ajută săracii” ca și cum ei n-ar fi parte integrantă. Să nu uităm că Mântuitorul se identifică cu cei defavorizați, cu cei care independent de ei au ajuns în situații limită. Biserica este un organism care trebuie să reacționeze când un organ suferă (cf. I Cor. 12). A-i ignora pe acei „prea mici frați”, reprezintă o foarte gravă eroare care are ca rezultat imediat pierderea relevanței unei biserici.

Programul implică reflecție teologică, un grup de lucru internațional, din care face parte și semnatarul acestor rânduri, organizarea comunităților, networking, solidaritate.

5. Sănătate și tămăduire. Acest program implică o activitate foarte complexă desfășurată în toate regiunile lumii. O atenție deosebită se acordă întăririi logistice a bisericilor pentru a face față flagelului HIV/AIDS. După estimările OMS până în 2010 în 11 țări subsahariene media de viață va scădea la sub 35 de ani din cauza sindromului imuno-deficienței dobândite (SIDA).

Comisia intrunită în Cuba a avut în vedere toate aceste domenii de activitate, dar a discutat și despre largirea sa prin primirea de noi membri, despre viitoarea Adunare generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006), modificarea statutului Comisiei, aspectele financiare ș.a. A activa într-o astfel de comisie reprezintă un privilegiu deosebit. Să poți avea o imagine globală asupra creștinătății actuale și asupra perspectivelor, să poți mărturisi despre Ortodoxie în fața unei asemenea diversități de membri, să poți încuraja pe cei ce doresc să participe la misiune în afara propriei lor țări, toate acestea, și altele asemenea, înseamnă un dar inestimabil.

În pofida situației existente într-o țară aflată încă sub dictatură, membrii Comisiei s-au bucurat de o ospitalitate de excepție, s-au putut întâlni cu șefii diverselor culte recunoscute legal aflând amănunțit despre viața religioasă din Cuba, și-au afirmat solidaritatea și suportul, iar participanții ortodocși am avut ocazia, foarte probabil unică, de a celebra Sfânta Liturghie în catedrala ortodoxă din Havana.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RAȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

- **2—3 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod la București.
- **5 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a noului sediu al Poliției din orașul Avrig.
- **6 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană și slujba pomenirii morților.
- **7 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a făcut parte din soborul de arhieriei care sub protia I.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, a săvârșit slujba de reînviere a mănăstirii Nucet, jud. Dâmbovița și Sf. Liturghie arhierescă.
- **8 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Arhangheli” din Sibiu — Ștrand (pr. paroh Nicolae Crețu) rostind cuvânt de învățătură.
- Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.
- **9 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a participat, împreună cu membrii Permanenței, la un dejun oficial oferit de către rectorul Academiei Forțelor Terestre din Sibiu, G-ral Dr. Nicolae Uscol.
- **11 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Mc. Mina” din Brașov (pr. paroh Alin Albu), rostind cuvânt de învățătură.
- A săvârșit apoi slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Mc. Gheorghe” din parohia „Buna-Vestire” II, Brașov (pr. paroh Mihai Manolache sen.).
- A vizitat șantierul bisericii „Învierea Domnului” din Brașovul Vechi II, aflată în șantier de construcție (pr. paroh Ioan Dinu).
- **13 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.
- **14 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în sobor de arhieriei în Catedrala Episcopală din Râmnicu-Vâlcea cu prilejul împlinirii a 90 de ani a P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, prezentând mesajul I.P.S. Mitropolit Antonie.
- **15 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a săvârșit la Brașov, slujba de pomenire a eroilor anticomuniști din noiembrie 1987 care s-au ridicat împotriva dictaturii totalitare.
- **17 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a participat la Lucrările Seminarului interconfesional cu tema „Biserice / confesiunile și Europa Unită”, organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, prezentând comunicarea „Biserica spre o Europă Unită”.
- **18 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a participat la festivitatea de semnare a acordului dintre Primăria Sibiu și Ministerul de Externe al României privind declararea Sibiului capitală culturală a Europei în 2007.
- S-a întâlnit cu dl. Mircea Geoană, ministru de Externe.
- **19 NOIEMBRIE 2004** — P.S. Sa a făcut o vizită la Mănăstirea „Brâncoveanu” Sâmbăta de Sus.
- Seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

Semnalăm • Semnalăm •

● În Editura Mirton din Timișoara, au mai apărut cărțile: *Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre profeți și Pocăința în viața credinciosului* de P.C. Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian Pop.

Sunt două cărți de teologie cărora nici nu știu cum de le face față autorul lor. Dumnezeu să îi dea sănătate să mai scrie încă multe alte cărți cu aceeași bunăvoință și cu aceleași gânduri, în primul rând pentru deținuți și apoi și pentru noi ceilalți.

● *Alexandru Mironescu, Centenarul nașterii 1903—2003*. Mărturii despre gânditor și operă adunate și publicate de Ileana Mironescu Sandu, Editura Enciclopedică, București, 2003, 291 pag.

Parcă nici nu îmi vine să cred că de la nașterea lui Alexandru Mironescu, au trecut deja 100 de ani. L-am cunoscut bine. A fost din grupul lui Sandu Tudor — Părintele Daniil Tudor, și a fost, poate, cel mai apropiat discipol al acestui om mare. Desigur, a fost și el, precum se arată în carte, un om destul de mare al culturii românești. Eu eram încă student atunci când el, așa zice că era cel mai bun prieten al părintelui Daniil Tudor.

Alexandru Mironescu și-a făcut apariția pe scena românească, despre care încă nu se știe mare lucru, nu se știe mai ales cum va dăinui în istorie. Este, desigur, o carte pe care o merita, chiar mai demult, să fie publicată.

Este meritul fiicei sale, Ileana Mironescu Sandu, care scrie această carte, și este interesant faptul că, încă de la început, are două scrisori ale lui Tudor Arghezi. Apoi continuă cu alte multe și interesante materiale, scrise, de pildă de: George Călinescu, Paul H. Stahl, Nicolae Steinhardt, Părintele Arhim. Andrei Scrima, Părintele Arhim. Petroniu Tănase, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Arsenie Papacioc, Bartolomeu Valeriu Anania, Acad. Virgil Cândea, Valeriu Răpeanu și se încheie cu: „O viață în imagini”. Eu am citat doar câteva nume la întâmplare, cei care au scris sunt mult mai mulți.

Desigur că viața lui Alexandru Mironescu, în afară de faptul că era profesor universitar, a fost printre cele care au dat concursul, de la începutul, *Miscării Rugul Aprins* de la Mănăstirea Antim din București.

A fost și el arestat, după care a ieșit și a mai trăit câțiva ani.

Cartea de față, care adună laolaltă tot ce se putea scrie despre el, ni-l aduce astfel în conștiință, unde va trăi încă multă vreme.

● Gabriel Licăroiu scrie cartea: *Biserica Sfântul Silvestru. Trecut și prezent*. Cartea apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (Asa, București, 2004, 110 pag.).

Este o carte foarte interesantă fiindcă e despre marele ei duhovnic, părintele prof. Constantin Galeriu, care, de altfel, îi și face cuvântul înainte. Din nefericire, nu a mai ajuns să o vadă tipărită, cum s-ar fi convenit, trecând la Domnul, unde cu siguranță că se roagă pentru noi toți.

A mai rămas acum părintele prof. Nicolae Bordașiu, care îi scrie un fel de prefață intitulată: *Un popas în istoria seculară a Bisericii „Sfântul Silvestru”*.

Cartea e împărțită în trei capitole: „Ctitori și ctitorie”, unde e vorba de popa Zaharia și de mitropolii Filaret și Dositei Filitti, iar apoi de domnitorul Gheorghe Caragea. În partea a doua se vorbește despre: „Mărturii ale dăinuirii”, despre prima reconstruire în 1839 și 1907, apoi, despre școală și biserică. Desigur că se vorbește și despre al doilea preot rămas după părintele Galeriu: Pr. Prof. dr. Ștefan Alexe și apoi despre protopsaltul Dorin Dumitru Doinescu, care a trecut la cele veșnice în 1999.

Iar în partea a treia, se vorbește despre puterea credinței. Este o teză de licență care ar fi trebuit să scrie mai mult despre părintele prof. dr. Constantin Galeriu, dar se vede că era deja plecat dintre noi, când a apărut cartea.

● Am vrea să anunțăm că a apărut în două numere revista: *Teologie și viață. Revistă de gândire și spiritualitate*, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, septembrie—decembrie 2002 și ianuarie—iunie 2003.

Revista din 2002 se deschide cu cuvintele pastorale ale ierarhilor din Mitropolia Moldovei la praznicul Nașterii Domnului. Urmează un articol al Înalt Preasfințitului Daniel, despre: „Sinodul de la Iași, coresponsabilitate pastorală și cooperare interetnică”. Iar în numărul de pe ianuarie—iunie 2003, apar de asemenea pastoralele, la praznicul Învierii Domnului pe 2003.

Poate că ar trebui să amintim că printre articolele din 2003, apare și unul semnat de Arhid. Dr. Sebastian Barbu Bucur, intitulat: „Anul nașterii Mitropolitului Iosif Naniescu”.

Ambele numere ale revistei „Teologie și viață”, cuprind deosebit de multe articole, unul mai bun decât altul, care fac teologie serioasă, și pe care le recomandăm tuturor cititorilor care doresc să cunoască cât mai mult despre teologie.

ANTONIE P.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român”, pe anul 2005 este de 150 000 lei, iar al „Revistei Teologice” de 175 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul Nr. RO69 RNCB 4200 0000 0061 0001, B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rașinăreanu — Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.